Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII. CELOVEC, PETEK, 27. APRIL 1979 ŠTEV. 17 (1914)

Obletnica OF in praznik dela

Na današnji dan pred 38 leti — 27. aprila 1941 — je bila ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda, vseljudska množična politična organizacija, ki je združila vse napredne in svobodoljubne Slovence ter jih vodila v boj za osvoboditev in družbeno preobrazbo. Leta 1942 je OF v tako imenovani dolomitski izjavi sprejela temeljne točke narodnoosvobodilnega programa; napovedala je boj okupatorju do zmagovitega konca, ki je bil istočasno boj za zedinjenje vseh Slovencev v okviru enotne Jugoslavije. Že takrat je tudi sklenila, da bo po vojni prevzela oblast na Slovenskem in uvedla ljudsko demokracijo.

Svoj program je začela OF uresničevati že sredi boja proti fašističnim okupatorjem. Po kapitulaciji Italije leta 1943 so bile razpisane volitve v zbor poslancev slovenskega naroda v Kočevju, kjer so bili izvoljeni prvi organi politične in upravne oblasti. Temelj slovenske državnosti pa je OF postavila leta 1944 z izvolitvijo SNOS kot prvega slovenskega parlamenta, ki je imenoval tudi prvo narodno vlado.

Poleg nacionalnega pa je OF opravila tudi svoje mednarodno poslanstvo, ko je slovenski narod povedla v protifašistični boj na strani ostalih jugoslovanskih in vseh drugih svobodoljubnih narodov. V tem boju je mednarodna solidarnost delovnih ljudi prestala svojo veliko preizkušnjo — zmaga nad fašizmom je bila sad, ki so si ga priborili svobodoljubni narodi z ogromnimi žrtvami.

V smislu te mednarodne solidarnosti mora tudi vsakoletni Praznik dela veljati spominu na krvava, vendar junaška leta osvobodilnega boja, ki so ga delovni ljudje vseh narodnosti vodili proti fašizmu kot najhujšemu sovražniku človeštva. Kajti le tedaj, če bomo 1. maj obhajali v duhu mednarodne solidarnosti in protifašističnega zavezništva, bomo tudi uspeli očuvati pridobitve, kot so mir, svoboda in demokracija.

PRED DRŽAVNOZBORSKIMI VOLITVAMI:

Odnos strank do našega vprašanja je merilo za našo odločitev

Dober teden pred državnozborskimi volitvami, ki bodo v nedeljo 6. maja, je volilni boj med strankami razumljivo dosegel višek ter dobiva tu in tam že kar precej tudi takšne oblike, ki so dosti bolj podobne demagoškemu prerekanju kot pa stvarnemu argumentiranju. Pri teh volitvah je — ali upravičeno, ali samo iz „strateških" vidikov, bo pokazal šele izid — še mnogo bolj kot doslej postavljeno v ospredje vprašanje, kakšno pot bo ubrala Avstrija po 6. maju: ali bo še vladala SPÖ, ali bo prišlo do koalicije v eno ali drugo smer.

Da je to vprašanje tokrat res bolj aktualno, kot je bilo pri prejšnjih volitvah, nedvomno drži. Z „begom" v predčasne volitve (praviloma bi se sedanja mandatna doba iztekla šele jeseni) se je SPÖ sicer težavam, ki se nakazujejo predvsem na gospodarskem področju, izognila vsaj za dobo volilnega boja, vendar niti v stranki sami niso več povsem prepričani, da bo tudi tokrat uspelo doseči absolutno večino in s tem edino možnost, da ostane vlada v rokah socialistov. Tekom dveh mandatnih dob se je SPÖ kot vladna stranka le že vidno izčrpala; zlasti pa je to opaziti pri njenem predsedniku Kreiskyju, ki se je v zadnjem času tudi v vrstah lastne stranke znašel pred celo vrsto težavnih problemov. Za ostali dve parlamentarni stranki pa seveda ni nobenega dvoma, da bi v primeru, da bi SPÖ izgubila absolutno večino, proti njej našli podoben aranžma tudi na državni ravni, kot sta ga zdaj že drugič prakticirali v Celovcu in Gradcu.

V tej luči gre torej pri volitvah 6. maja za izbiro med SPÖ na eni ter ÖVP-FPÖ na drugi strani. Sedanja vladna stranka postavlja spet v ospredje vprašanje polne zaposlitve, za katero je pripravljena plačati tudi primerno ceno. Ravno to „ceno" v obliki povečanja državnih dolgov in porasta cen pa sta vzeli opozicijski stranki najbolj za tarčo, vendar njuni „programi" varčevanja in znižanja davkov vse preveč dišijo po ceneni demagogiji. Pri tem pa je treba videti tudi še dejstvo, da Taus v zadnji mandatni dobi prav nič ni pridobil na nivoju, medtem ko se Götz očitno sploh ni prav znašel v vlogi predsednika najmanjše parlamentarne stranke.

Za nas koroške Slovence pri volitvah 6. maja seveda ne bodo veljala samo pravkar navedena merila, marveč bomo posamezne stranke ocenjevali zlasti tudi po njihovem odnosu do manjšinskega vprašanja. V tem oziru pa moremo in moramo ugotoviti, da iz narodnih vidikov nobena izmed treh parlamentarnih strank ne zasluži našega zaupanja — vse tri so slej ko prej vezane na tristrankarski protimanjšinski dogovor. Dokler je tristrankarski sporazum zanje edino izhodišče in osnova za pristop k reševanju manjšinsekga vprašanja, so izgledi za pozitiven dialog silo skromni. Tako je bilo ugotovljeno na nedavnem občnem zboru ZSO v Železni Kapli glede možnosti iskanja poti za skupno reševanje odprtih vprašanj; kapelška ugotovitev pa v polni meri velja seveda tudi glede bližnjih volitev: dokler parlamentarne stranke veže njihov pakt, ki ga je mogoče imenovati le protimanjšinska zarota, tako dolgo te stranke niso vredne, da bi jim koroški Slovenci dali glasove in jim s tem izrekli zaupanje.

Ker pa pri volitvah ne gre le za ozke nacionalne odločitve, bomo morali seveda upoštevati tudi merila in vidike, ki izhajajo iz svetovnonazorske in politične usmeritve posameznika. Da smo koroški Slovenci v tem oziru zreli dovolj, smo že ponovno dokazali pri različnih odločitvah, ne nazadnje tudi pri letošnjih občinskih volitvah. Ta zrelost pa nam bo narekovala pravilno odločitev tudi v nedeljo 6. maja.

Zbiranje pomoči
za žrtve potresa v Črni gori

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem poziva vse rojake, da po svojih močeh prispevajo za pomoč težko prizadetemu prebivalstvu Črnogorskega Primorja.

Denarne prispevke je treba vplačati na konto številka 46-76319-9, ki ga je jugoslovansko veleposlaništvo na Dunaju posebej v ta namen odprlo pri BAWAG. Pomoč v blagu (predvsem v obliki lesa) pa zbira podjetje INTRADE v Celovcu, Viktringer Ring 5, tel. (0 42 22) 33 1 84 ali 33 2 72.

Na številna vprašanja sporočamo, da sklep zvezne vlade, da bo podvojila sredstva, ki bodo vplačana v ta namen, velja tudi za omenjeni konto pri BAWAG.

Predstavniki ZSO
obiskali generalni konzulat SFRJ

Člani novega vodstva Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, izvoljeni na občnem zboru dne 7. aprila 1979, so v petek prejšnji teden obiskali generalni konzulat SFRJ v Celovcu. Predstavniki ZSO, ki jih je vodil predsednik dr. Franci Zwitter, so se zadržali v krajšem pogovoru s konzulom Petrom Župančičem ter ga seznanili s sklepi nedavnega občnega zbora.

Ob tej priložnosti so predstavniki ZSO ponovno izrekli solidarnost Slovencev v Avstriji spričo potresa v Črnogorskem Primorju ter predstavnike generalnega konzulata informirali o akciji za zbiranje pomoči. ZSO je kot prvo pomoč že nakazala vsoto 20.000 šilingov na račun, ki ga je odprlo veleposlaništvo SFRJ na Dunaju. Hkrati je sporočila, da bo med prebivalstvom organizirala tudi zbiranje materialne pomoči.

SLOVENSKO ŠOLSKO DRUŠTVO

vabi na

otvoritev dvojezičnega otroškega vrtca v Šentprimožu

v nedeljo 29. aprila 1979 ob 10. uri dopoldne.
Pri kulturnem programu sodelujejo: Slovenski oktet, mešani pevski zbor „Danica", mladinski pevski zbor „Danica", otroški zbor SPD „Vinko Poljanec", moški zbor SPD „Vinko Poljanec" in SPD „Trta", nastopala pa bo tudi skupina otrok iz otroškega vrtca.

Popoldne ob 14.30 uri istega dne bo

proslava 70-letnice obstoja Slovenskega šolskega društva

pri Voglu v Šentprimožu.
Pri kulturnem programu sodelujejo gojenci dijaškega doma v Celovcu z recitacijami in pevskimi nastopi, mešani pevski zbor „Danica" in tamburaši iz Železne Kaple.

Prisrčno vabljeni!

„Nikdar več fašizma!"

Tudi tisti koroški tisk, ki je še pred nedavnim družno s KHD svaril pred „vdorom" jugoslovanskega kapitala na Koroško, je zdaj z zadoščenjem ugotovil, da je končno rešena tovarna Reberca, ki jo je — kakor poročamo na drugem mestu — kupila jugoslovansko-švicarska družba. Le KHD še naprej hujska in napoveduje „najostrejši protest", ki ga bo menda izrekel na svojem nedeljskem zborovanju v Pliberku.

Toda nemški nacionalisti so pričeli še z novo akcijo: komaj je KHD v ponedeljek objavil svoj protest, so se v noči pojavile na slovenskih podjetjih — tako tudi na knjigarni „Naša knjiga" v Celovcu — znane hujskaške nalepke, s katerimi so nacionalisti označili podjetja koroških Slovencev za „Jugobetriebe".

Akcija nas spominja na podobna dejanja pred štirimi desetletji, ko so nacisti „opremili" židovske trgovine s primernimi napisi ter jih potem v zloglasni „kristalni noči" organizirano napadli in razdejali. Po „tafelsturmu", ki so ga nemški nacionalisti in neonacistični elementi zaradi neodgovorne pasivnosti pristojnih oblasti lahko izvajali celo pod zaščito varnostnih organov, se niti ne bi čudili, če bi na Koroškem doživeli tudi še kako majhno „kristalno noč", naperjeno proti slovenskim podjetjem.

Da je v Avstriji — in Koroška pri tem gotovo ni izjema — nacistična miselnost še močno prisotna, kažejo množeči se izgredi najrazličnejših neonacističnih grupacij, ki zlorabljajo nerazumljivo tolerantnost vodilnih političnih sil za svoje aktivnosti, pri katerih prav nič ne skrivajo svoje privrženosti nacistični miselnosti. Od širjenja nacistične in velikonemške propagande ter zanikanja nacističnih zločinov pa do napadov na napredne organizacije ter skrunjenja židovskih grobišč in spomenikov protifašističnih borcev, ki so oblastem sicer znane, pa kljub temu nočejo ukrepati, kakor jim to nedvoumno nalagata ustava in državna pogodba.

Zato niti ne preseneča brezmejna nesramnost starih in novih nacistov, ki so si ob koncu minulega tedna izbrali Hitlerjev rojstni kraj Braunau, da bi na „zgodovinskih tleh" praznovali 90-letnico rojstva svojega nekdanjega „firerja". Ne odgovornim oblastem, marveč izključno le protifašistično nastrojeni mladini gre zasluga, da nacisti svojih načrtov niso mogli uresničiti; transparent na Hitlerjevi rojstni hiši jim je nedvoumno povedal: Nikdar več fašizma!"

Pričakovati bi bilo, da se bo tej odločni obsodbi fašizma in zavrnitvi neonacističnega izzivanja pridružil tudi kancler Kreisky, ki je istega dne prišel v Braunau na volilno zborovanje. Toda nič takega — kancler je nasprotno menil, da demonstracije

(Dalje na 4. strani)

PREDSEDNIK TITO OB 60-LETNICI KPJ:

Častno smo izpolnili svoj zgodovinski dolg

Letos obhajajo v Jugoslaviji šestdesetletnico ustanovitve KPJ, iz katere je nastala današnja Zveza komunistov Jugoslavije; prav tako pa tudi jubileje zveze mladine, revolucionarnih sindikatov in naprednega gibanja žensk. V počastitev teh jubilejev je bila prejšnji teden v Beogradu slovesna seja CK ZKJ, ki so se je udeležili tudi vodilni predstavniki sindikatov, mladine in ženske organizacije ter delegacije sveta federacije, skupčine SFRJ, zveznega izvršnega sveta, socialistične zveze in zveze borcev.

O šestdesetih letih revolucionarnega boja ZKJ je spregovoril predsednik Tito, ki je v svojem obširnem referatu poudaril, da je bila ustanovitev KPJ leta 1919 zgodovinska prelomnica v stoletnem boju ljudskih množic Jugoslavije proti nacionalnemu zatiranju in socialnemu izkoriščanju, boju za boljše in srečnejše življenje delovnih ljudi. **„Danes obujamo spomin na dolgo in slavno pot naše partije,"** je naglasil Tito, **„da bi še bolje in bolj vsestransko spoznali naše neposredne in bodoče naloge, da bi še bolj okrepili enotnost svojih vrst v veličastnem boju za svobodo in neodvisnost narodov, za socialistično samoupravljanje, za družbeni napredek in človeško srečo."**

Ko je orisal dosedanjo zgodovino ZKJ in njeno vlogo v narodnoosvobodilni borbi ter povojni izgradnji, je predsednik Tito dejal, **„da s ponosom lahko rečemo, da je naša partija častno izpolnila svoj zgodovinski dolg pred delavskim razredom, delovnimi ljudmi, našimi narodi in narodnostmi, pred socialističnimi, osvobodilnimi, progresivnimi in demokratičnimi silami v svetu."**

Obširno je spregovoril o izgradnji socialističnega samoupravljanja, ki se vedno bolj uveljavlja kot gospodarsko učinkovit sistem, o čemer pričajo uspehi povojnega materialnega in družbenega razvoja. V socialističnem samoupravljanju se izražata svoboda in neodtujljiva pravica delovnega človeka, da skupaj z drugimi delovnimi ljudmi svobodno in enakopravno odloča o vseh vprašanjih svojega življenja in družbene skupnosti v celoti ter prevzema za to tudi odgovornost.

V drugem delu svojega referata je predsednik Tito spregovoril o zunanji politiki Jugoslavije in pri tem poudaril njeno neuvrščenost. Jugoslavija je neodvisna in miroljubna država, je dejal. Ne ogrožamo neodvisnosti nobene države in nimamo nikakršnih ozemeljskih pretenzij. Trdno vztrajamo pri svojem stališču, da je treba vse probleme, ki se pojavljajo v mednarodnih odnosih, urejati miroljubno. „Neodvisna in neuvrščena politika Jugoslavije je izhajala in izhaja iz temeljne zgodovinske težnje našega časa — interesa boja narodov in naprednih družbenih sil za svoboditev izpod politične in gospodarske odvisnosti, za družbeni napredek," je naglasil Tito.

„Zato je naša država aktivno in dosledno solidarna z revolucionarnim in osvobodilnim bojem, z bojem za nacionalno in socialno osamosvojitev narodov."

Tito je opozoril, da se nevarnosti za svetovni mir zadnji čas povečujejo, zaradi tega se morajo mednarodni odnosi spremeniti v smeri, ki bo pomagala okrepiti neodvisnost in enakopravnost narodov. Bolj kot karkoli drugega pa je treba zagotoviti dosledno spoštovanje resnične neodvisnosti vseh narodov, njihove suverenosti, ozemeljske celovitosti, vseh tistih pravic, ki izvirajo iz ustanovne listine OZN. Posebej je omenil gibanje neuvrščenosti ter dejal, da ravno v boju za mir in napredne spremembe današnjih mednarodnih gospodarskih in političnih odnosov postaja delovanje neuvrščenih držav vse pomembnejše. **„Pri tem smo izhajali iz trdnega prepričanja, da na svetu ne obstaja nič takega, v imenu česar bi kdor koli lahko kakemu narodu kratil svobodo in neodvisnost."**

Jugoslavija si prizadeva vsestransko razvijati odnose z vsemi državami na svetu na popolnoma enaki načelni podlagi. Tega se loteva dosledno, držeč se načel neuvrščenosti, načel ustanovne listine OZN in obveznosti, ki izvirajo iz sklepnega dokumenta helsinške konference. Prav takšni politiki se je zahvaliti, da je Jugoslavija dosegla velike uspehe tudi v sodelovanju s sosednimi državami, je poudaril Tito ter opozoril, da so z večino sosednih držav vsestransko razviti, obojestransko koristni odnosi in da je perspektiva njihovega nadaljnjega razvijanja zelo dobra.

Posebej pa je v tej zvezi omenil tudi manjšinsko vprašanje ter poudaril: **„Vedno smo izhajali iz tega, da morajo biti narodnostne manjšine vez prijateljstva in razumevanja med sosednimi državami in da njihov neoviran razvoj prispeva h krepitvi medsebojnega sodelovanja v celoti. Za to smo se vedno zavzemali. Znano je, da imajo vse narodnosti v naši državi vse pravice. Načelo popolne nacionalne enakopravnosti je ena naših temeljnih pridobitev, temeljna vrednota naše revolucije. To smo imeli in bomo tudi v prihodnje imeli pred očmi v svoji politiki, tako na notranjem kot na mednarodnem področju. Glede na vse to menimo, da je samo v razmerah, ko se razvija dobro sosedsko sodelovanje, mogoče uspešno urejati tudi probleme v zvezi s položajem in pravicami narodnosti, in sicer tem uspešneje, čim boljši so odnosi in čim bolj je razvito sodelovanje med sosedi."**

Vprašanje rebrške tovarne

je bilo končno le rešeno

Do zadnjega trenutka so morali delavci v okolici Železne Kaple trepetati za svoja delovna mesta. Zadnji petek je padla odločitev o usodi reberške tovarne. Vprašanje je bilo, ali bo šla tovarna v konkurz ali pa jo bodo kupili novi lastniki. Do zadnjega se je lastnica Erker-Hočevar, ki je že vedno delala samo za svoj žep, zoperstavljala rešitvi, pri kateri bi sodelovala slovenska podjetja. Ni bila pripravljena oz. ni „mogla" plačati tistih 20 milijonov šilingov, ki so bili potrebni za izravnavo. Šele ko je jugoslovansko-švicarska skupina odkupila tudi zemljišče, ki je bilo v lasti Erker-Hočevarjeve, je bila le-ta v stanju plačati svoj delež in s tem ustvariti predpogoj za izravnavo in sedanjo rešitev.

Jugoslovansko-švicarska skupina namerava začeti s popravili v tovarni in z modernizacijo že maja meseca. Premišljujejo tudi o razširitvi oz. o popolni prenovitvi tovarne. Obratovala pa bo pod novim imenom „Tovarna celuloze Obir". Tovarna v Reberci je dosedaj letno proizvajala 25.000 ton celuloze, njena maksimalna zmogljivost pa je znašala 28.000 ton. Slovenija-papir, ki bo v bodoče eden glavnih odjemalcev celuloze, pa potrebuje letno okoli 200.000 ton celuloze, ki jih mora večinoma uvažati. Tako sklepajo iz teh okoliščin, da je odkup celuloze zagotovljen za najmanj deset let.

S to rešitvijo je končan obupni položaj delavcev, ki so že računali, da bodo zaradi pomanjkanja dela prisiljeni zapustiti svoj domači kraj. S tem pa seveda še niso odpravljene posledice skoraj enoletnega mirovanja produkcije; delavci in njihove družine bodo gotovo še dalj časa čutili stisko, ki je nastala zaradi poslabšanja njihovega finančnega in socialnega položaja. In tudi zaradi začetne plače, ki bo v primerjavi s prejšnjimi plačami znatno nižja (namreč na kolektivnopogodbenem nivoju), delavci še dalj časa ne bodo mogli doseči tistega standarda, ki so si ga priborili v zadnjih letih.

Z zadovoljstvom pa moramo ugotoviti, da se niso uresničili načrti heimatdienstovskih in drugih nemško-nacionalističnih krogov, ki so se zoperstavljali vsaki rešitvi, ki ne bi bila v „domovinsko-zvestih" rokah. Ni jim uspelo, da bi z nacionalistično gonjo izsilili rešitev, ki bi jim nudila takšne gospodarske razmere, v katerih bi neovirano lahko širili svoj nacionalistični strup in uganjali duhovni teror in še hitrejšo asimilacijo. Iz sile razmer pa so bili tudi odgovorni v deželi, ki so

(Dalje na 4. strani)

ŠKANDAL V ZAHODNI NEMČIJI:

Nacistični zločinci

so „pravno nedolžni"

V trenutku, ko teče razprava o zastaranju vojnih zločinov, je zahodnonemško sodišče v Düsseldorfu poskrbelo za novo škandalozno razsodbo v procesu proti štirim bivšim zločincem iz nacističnega taborišča Majdanek. Z utemeljitvijo, da po 35 letih obtoženim ni bilo mogoče dokazati umorov, je sodišče taboriščnega zdravnika in tri paznice oprostilo — in to na zahtevo javnega tožilca!

Do te naravnost izzivalne razsodbe je sodišče prišlo kljub temu, da je bilo točno obveščeno o grozotah, ki so se dogajale v taborišču Majdanek blizu Lublina na Poljskem, kjer so nacistične zveri v človeški podobi od spomladi 1942 do sredine 1944 ustrelile, preteple do smrti, utopile, zastrupile ali obesile najmanj pol milijona, verjetno pa milijon jetnikov iz 26 držav. To taborišče je zlasti veljalo za uničevalno taborišče otrok, ki so jih z nedoumljivo, morda le Nemcem lastno sistematičnostjo vozili tisoče kilometrov daleč v Majdanek, da bi jih tam zastrupili v plinskih celicah. In sodišče tudi ni dvomilo o podatku, da so v tem taborišču esesovske zveri dosegle dnevni uničevalni rekord, ko so postrelile 18.000 ljudi.

Toda za sodišče in javnega tožilca nekdanji krivci teh nezaslišanih zločinov danes niso več odgovorni: sklicujoč se na načela pravne države (!) jih je sodišče oprostilo, ker so po njegovem mnenju „pravno nedolžni". In da je cinizem takega zadržanja popoln, so sodniki trdili, da procesa niso mogli pripraviti prej, ker Poljaki menda niso dali dokaznega gradiva — v resnici pa je bilo to gradivo na razpolago že vsa leta po vojni.

S takimi razsodbami si Zahodna Nemčija piše res skrajno slabo spričevalo o svojem pravnem redu in svoji demokratični ureditvi.

27. april - praznik občine Ljubljana Vič-Rudnik

Ljubljanska občina Vič-Rudnik vsako leto proslavlja svoj občinski praznik 27. aprila, torej na dan, ko je bilo leta 1941 na pobudo Komunistične partije Slovenije v Vidmarjevi vili pod Rožnikom (prav na območju te občine) ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega

Vidmarjeva hiša v Rožni dolini, kjer je bil 27. aprila 1941 ustanovni sestanek Osvobodilne fronte slovenskega naroda

naroda kot vseljudska organizacija, ki je predstavljala posebnost v zgodovini narodnoosvobodilnega gibanja jugoslovanskih narodov.

Program Osvobodilne fronte je temeljil na mobilizaciji vseh naprednih sil v boju proti okupatorju in enotnosti te vseljudske politične organizacije je bila še posebej podčrtana z Dolomitsko izjavo. Odbori OF so zagotavljali s svojim gibanjem neukrotljivi cilj z enim samim ciljem — osvoboditi domovino okupatorjev in domačih izdajalcev.

Kako jasen in neomajen je bil ta cilj, potrjujejo tudi razmah in odpor sovražniku, ki so ga nudili prebivalci, ki so živeli na območju te največje ljubljanske občine. V vasicah pod Krimom in Mokrcem so vzniknile kali prvih udarnih slovenskih brigad Šercerjeve in Tomšičeve, nemi pomniki revolucije (več kot 150 spominskih obeležij priča o krvavih trenutkih polpretekle zgodovine) kot so ilegalna tiskarna Podmornica, Gaugarjeva hiša v Žirovnikovem grabnu (tu je bil sedež glavnega odbora OF), partizanska bolnica Krvavice, v Kozlarjevi gošči postavljen spomenik padlim talcem . . ., potrjujejo sedanjim generacijam in številnim obiskovalcem, da je bila pot do svobode prav tu, na obronkih z žico okupirane Ljubljane, trpka a zmagovita.

Revolucionarno obdobje Osvobodilne fronte, katere ustanovitev je torej še posebno vezana na ta del glavnega slovenskega mesta — mesta herca — se je po osvoboditvi nadaljevalo v boju za izgradnjo porušenega, v izpopolnjevanju in razvijanju delavskega samoupravljanja ter se še danes nadaljuje v njeni naslednici — Socialistični zvezi delovnega ljudstva pri uveljavljanju samoupravne socialistične družbene ureditve.

Občina Ljubljana Vič-Rudnik meri 54.357 hektarov, kar pomeni, da je za 18.395 hektarov večja od ostalih štirih ljubljanskih občin skupaj. Na njenem območju živi 72.376 prebivalcev, od tega 51.192 volilcev, povprečna starost prebivalstva v občini pa je 33 let. Aktivnih je od skupnega prebivalstva 32.960 ljudi, od tega pa se na delo v sosednje občine vozi 19 tisoč ljudi.

V skoraj stotih delovnih organizacijah iz področja gospodarstva ustvarijo letno blizu 12 milijonov dinarjev celotnega prihodka. Med panogami je za industrijo močno zastopana še trgovina, obrt in kmetijstvo. Naj povemo, da občina Ljubljana Vič-Rudnik razpolaga s 24.570 hektari kmetijskih površin, ki jih poleg treh kmetijskih zadrug obdeluje še okrog 3000 zasebnih kmetijskih gospodarstev. Tu pa imajo sedež tudi nekatere pomembne delovne organizacije, kot so Tobačna tovarna Ljubljana, Tovarna kemičnih in kozmetičnih izdelkov Ilirija-Vedrog, Mercator, Hoja, Tovil, Elektroprojekt in druge.

Blizu 11 tisoč učencev obiskuje pouk v 13 osnovnih šolah, v otroško varstvo pa je v šestih samostojnih in sedmih ločenih vrtcih vključenih

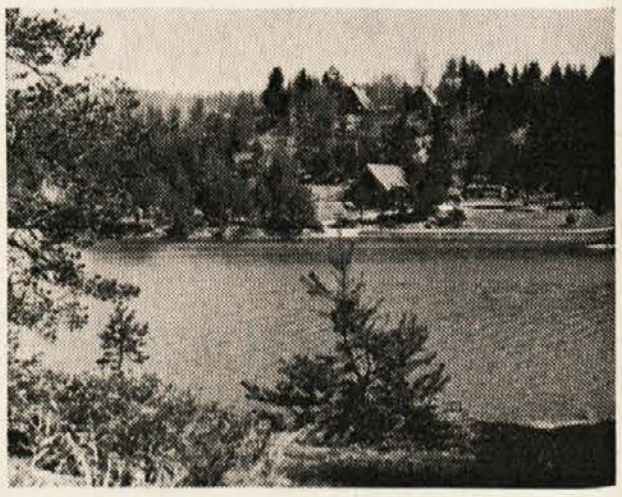

Rakitna — znana izletniška točka v neposredni bližini Ljubljane

nekaj več kot dva tisoč malčkov.

V občini deluje tudi sedem srednjih šol, od tega pet tehničnih šol, omeniti pa velja tudi osrednjo republiško ustanovo Zavod za slepo in slabovidno mladino ter seveda fakultete (na naravoslovje, za gradbeništvo in arhitekturo, elektro fakulteta in biotehnična fakulteta). Domala vsi vodilni raziskovalni inštituti (Inštitut Jožef Stefan, Elektroinštitut Milan Vidmar, Kemijski inštitut Boris Kidrič . . .) imajo sedež v tem delu Ljubljane. V njihovi bližini pa deluje tudi Republiški računski center.

Pogled na novo industrijsko cono, kjer imajo svoje proizvodne prostore mnoge delovne organizacije

Tej številčni podobi občine pa velja dodati še nekaj podatkov o komunalni organiziranosti, saj tvori občino danes 29 krajevnih skupnosti-temeljnih celic samoupravnega odločanja v prizadevanjih nadaljnjega razvoja.

Sam razvoj občine pa je v sedanjem trenutku usmerjen predvsem v izgradnjo industrijskih zmogljivosti, k sodobnejšemu urejanju kmetijstva, k izgradnji stanovanjskih objektov, pa tudi k boljšim prometnim povezavam (zapadna in južna obvoznica mesta) in pestrejši turistični ponudbi, pa tudi izgradnji velikega športnorekreacijskega parka Svoboda.

Celotno področje je izredno slikovito — od pogorja Polhograjskih dolomitov do Rakitne, Krima in Mokerca pa vse do Velikih Lašč, Golovca in Rožnika — in s pestrostjo kulturnih spomenikov ter izrednimi možnostmi vsakodnevne pa tudi organizirane rekreacije in oddiha nudi obiskovalcem vrsto sproščujočih trenutkov.

Prijavimo otroke

k dvojezičnemu pouku!

Tekom prihodnjega meseca bo na ljudskih šolah na Koroškem vpisovanje učencev. To je tudi čas za prijave k dvojezičnemu pouku, kajti „vzorna" manjšinska zakonodaja v Avstriji nas sili, da moramo otroke posebej prijaviti, če jim hočemo zagotoviti pouk v materinem jeziku. Vendar namen teh vrstic ni v tem, da bi razpravljali o očitnem diskriminacijskem značaju sedanjega zakona, marveč hočemo zapisati nekaj besed o važnosti učenja obeh deželnih jezikov.

Že večkrat smo opozarjali na pomen dvojezične vzgoje na narodnostno mešanem ozemlju. Poudarjali smo, da je taka skupna vzgoja najboljša podlaga za medsebojno spoznavanje in razumevanje, s tem pa tudi jamstvo za mirno sožitje in prijateljsko sodelovanje obeh narodov v deželi. To spoznanje, zgrajeno na izkušnjah, si uspešno utira pot že v številnih državah, kjer vedno bolj uvajajo in razvijajo skupno vzgojo vseh otrok.

Na Koroškem o taki duhovni zrelosti žal še ne moremo govoriti, ker so še vse preveč žive sile nacionalnega mrčnjaštva, ki bi rade izruvale celo še sedanje minimalne možnosti dvojezične vzgoje. Zato je tembolj potrebno, da zastavimo vse sile ter poskrbimo, da bo čim več otrok prijavljenih k dvojezičnemu pouku.

V okviru šolske reforme bodo letos jeseni že v ljudski šoli začeli uvajati pouk tujega jezika — angleščine. Na Koroškem bi bilo gotovo dosti bolj koristno, če bi ta pouk zajel jezik soseda — naša dežela meji tako na Slovenijo kot na Italijo in bi učenje teh dveh jezikov lahko bistveno prispevalo k utrjevanju dobrososedskih odnosov. Slovenščina pa je predvsem tudi jezik enega od obeh narodov v deželi in ji je zato treba zagotoviti domovinsko pravico na tej zemlji.

Mislimo na vse to zlasti letos, v Mednarodnem letu otroka, ki nam nalaga dolžnost, da posvetimo vsestransko skrb otrokom, ki so naša bodočnost. Najbolje pa bomo za otroke poskrbeli, če jim bomo omogočili, da se bodo tudi v šoli učili svojega materinega jezika. Zato jih bomo prihodnji mesec pri vpisovanju prijavili k dvojezičnemu pouku!

„Koroška pota"

nov vodnik po južni Koroški

Mariborska založba Obzorja je pred kratkim (sicer še z letnico 1978) izdala vodnik po južni koroški z naslovom „Koroška pota" in s tem nadaljuje svojo pot med koroške Slovence, začeto leta 1970, ko je v isti založbi izšel turistični priročnik Blaža Singerja „Vodnik na poti med Slovenci na Koroškem." Zaradi popolnosti naj bo omenjeno, da je prav tako pri založbi Obzorja v Mariboru leta 1972 izšel tudi Klemenčičev seznam dvojezičnih krajevnih imen, opremljen s karto Koroške. In če še navedemo, da je založba Obzorja lani izdala tudi Remicevo knjigo „Koroška pričevanja", potem vidimo že v ogledalu ene same založbe res živo in stalno zanimanje matičnega naroda za svoje rojake v zamejstvu.

Najnovejši vodnik po južni Koroški „Koroška pota", ki je nastal na pobudo Odbora koroških partizanov v Ljubljani in njegovega predsednika inž. Pavleta Žaucerja-Matjaža, znanega širom po naših krajih, je skupinsko delo. Uredil ga je Miha Rigl, ki se ga koroški Slovenci dobro spominjamo iz vojnih let in prve povojne dobe kot Petra Podjunskega.

Osrednji del vodnika je napisal slovenski novinar Jože Šircelj, avtor knjige „Koroška znamenja" (1970), v kateri je na podlagi svojih obiskov naših krajev in ljudi skušal prikazati „današnji in jutrišnji dan koroških Slovencev". Tokrat je svoje potovanje po južni Koroški razdelil na tri dele. V prvem delu govori o današnji stvarnosti na Koroškem, kakor se kaže v luči dogodkov in razvoja zadnjih desetletij. V drugem delu ga pot najprej vodi nazaj v davnino, vendar se izogiba „muzejskemu" opisovanju, tako da se za bralca pred ozadjem nekdanjih dogodkov odvija živa pripoved o vsem tistem, kar splošno nazivamo zgodovinske spomenike. Tako prepotujemo z avtorjem tisti del Koroške, ki se je najglobje vtisnil v zgodovino našega naroda: Celovec in njegovo okolico tja do Gosposvetskega polja, potem pa mimo Vrbskega jezera gor do Beljaka in Zilje. V zadnjem delu nas vodi po krajih od Beljaka do Pliberka, torej po ozemlju, ki je tudi še danes najbolj slovensko, kjer naš človek že stoletja kljubuje pritisku germanizacije ter svojo življenjsko voljo dnevno manifestira s samozavestno dejavnostjo v prosvetnih društvih, zadrugah in drugih oblikah narodnega življenja. Vsepovsod na tej poti pa se srečavamo tudi z živimi in s kamnitimi spomeniki iz polpretekle dobe, ko smo koroški Slovenci v času nacističnega nasilja z oboroženim uporom prestali zrelostni izpit ter si z ogromnimi žrtvami priborili veliko pismo naših pravic — člen 7 državne pogodbe.

Kaj nam zagotavlja ta mednarodna pogodba in kako je doslej potekal boj za uveljavitev člena 7, je opisal Dušan Nečak v svojem prispevku „Kaj hočejo koroški Slovenci". Ob koncu pa je dr. Tone Zorn dodal še kratko primerjavo položaja narodnih manjšin, kjer je opozoril predvsem na razlike, ki jih je zaslediti med položajem manjšin v Avstriji (na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem) na eni strani ter položajem manjšin v Italiji (Slovenci na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji ter Nemci na Južnem Tirolskem), na Madžarskem (Slovenci v Porabju) in v SR Sloveniji (Italijani na Koprskem in Madžari v Prekmurju). Posebno impresivna je grafična preglednica, kjer število belih lis, ki ponazarjajo neizpolnjene pravice, v primerjavi z drugimi deželami izstavlja Avstriji naravnost porazno spričevalo.

Ob tej predstavitvi vsebine bi zabeležili le toliko, da je med podatki (prispevki so nastajali v letih 1976 do 1978) marsikateri že zastarel, kar pa celotnega pomena knjige ne more zmanjšati. Dosti bolj je kot pomanjkljivost treba omeniti dejstvo, da knjigi žal ni dodana karta, ki bi uporabnikom vodnika gotovo zelo koristila; isto bi lahko zapisali tudi glede seznama krajev. Vendar pa smo prepričani, da bo novi vodnik kljub temu uspešno opravil svoje poslanstvo, ko bo pomagal širiti resnico o koroških Slovencih, o njihovi deželi, njihovem življenju in tudi njihovem boju. In to nalogo bo lahko izpolnjeval v obeh smereh, kajti njegova posebnost je dosledna dvojezičnost.

V tej zvezi nekaj misli, ki jih je v uvodu zapisala založba glede pomena in namena knjige:

„Vsakemu popotniku po južni Koroški ali pa drugemu zainteresiranemu bralcu bo vodnik lahko izpopolnil podobo o deželi, v kateri se pravica, objektivnost in humana načela prebijajo z neizmernimi težavami. Za dragoceno informacijo bo lahko rabil tudi tistim Avstrijcem dobre volje, ki se ne strinjajo s sedanjim stanjem na tem dvojezičnem območju, saj jih je vedno več, ki si skupaj s Slovenci odločno prizadevajo, da v mnogočem nerešeno vprašanje koroških Slovencev ne bi bilo več v sramoto Avstriji.

Le tam, kjer vlada neznanje, lahko uspevajo šušmarji z demagoškimi gesli, širijo ‚krive vere', sejejo sovraštvo, zmedo in ustoličujejo krivico. Pojasnjevanje in razčiščevanje, objektivne ugotovitve in uveljavljanje znanstvenih spoznanj so močna orožja proti demagogiji in šovinizmu. Če bo ta vodnik prispeval k širšim spoznanjem, bo njegova vrednost še posebno dragocena . . ."

In za zaključek še nekaj tehničnih podatkov: vodnik „Koroška pota", ki vključno slikovnih prilog obsega 160 strani, je opremila Breda Varl, fotografije (črnobele in barvne) je prispeval Milko Dolinšek, prevod pa je oskrbel Valentin Polanšek. Knjigo lahko naročite tudi v knjigarni „Naša knjiga" v Celovcu, Pavličeva 5-7.

Ljubljanska univerza

imenovana po Edvardu Kardelju

Na svečanem zboru, ki so se ga udeležili tudi najvišji predstavniki slovenskega družbeno-političnega življenja, rektorji jugoslovanskih univerz in drugi gostje, je ljubljanska univerza razglasila, da bo odslej nosila ime po velikem slovenskem revolucionarju in mislecu Edvardu Kardelju.

S tem, da naša univerza sprejema za svoj simbol Kardeljevo ime, si ne jemlje samo častnega priznanja za svojo pot, prehojeno na strani napredka in revolucije, ki jima je dala mnogo dragocenih ljudi, nepozabnih dejanj in pomembnih stvaritev, je v slavnostnem govoru poudaril rektor prof. dr. Slavko Hodžar. S Kardeljevim imenom prevzemamo njeni učitelji in študentje naše tudi zavezanost velikemu in zahtevnemu izročilu, ki ni samo preteklost in nekaj že obvladanega, temveč je živo, dejavno in odprto v naš današnji pa tudi jutrišnji dan in segajoče v temeljna vprašanja našega obstoja ter napredka.

V okviru osrednje slavnosti so odkrili tudi doprsni kip Edvarda Kardelja — delo znanega kiparja Zdenka Kalinina.

Slavistično-pedagoški seminar

na slovenski gimnaziji v Celovcu

Včeraj se je v poslopju Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu začel slavistično-pedagoški seminar za profesorje slovenske gimnazije ter profesorje slovenščine na višjih šolah, ki ga prireja Delovna skupnost za slovenščino na višjih šolah v sodelovanju z Deželnim šolskim svetom za Koroško. Seminar, ki ga vodi dvorni svetnik dr. Valentin Inzko, traja tri dni in ima — kakor je bilo to tudi pri lanski prireditvi — pester spored predavanj.

Včeraj je po otvoritvenih besedah poslevodečega predsednika Deželnega šolskega sveta Karla Kircherja prvi predavatelj, vodja slavističnega inštituta graške univerze univ. prof. dr. Stanislav Hafner govoril o problemih dvojezičnega pouka. Docentka dr. Helga Glušič s slavističnega inštituta ljubljanske univerze je predavala o povojni slovenski epiki in v tem okviru orisala predvsem razvoj sodobne slovenske proze od 1945 do danes. Krog predavanj prvega dne je zaključil univ. as. dr. Erick Prunč s slavističnega inštituta graške univerze, ki se je bavil z vprašanji inventarizacije slovenske ljudske govorice na Koroškem.

Današnji spored obsega naslednja predavanja: ob 8.30 uri bo univ. prof. dr. Norbert Schausberger s celovške univerze govoril o nacistični zasedbi Avstrije; ob 10. uri bo ravnatelj slovenske gimnazije dr. Reginald Vospernik predaval o slovenski in nemški jezikovni strukturi, prof. Janko Messner s slovenske gimnazije pa bo kot koreferent obravnaval vprašanja naše jezikovne strukture; ob 14. uri bo univ. prof. dr. Rudolf Neuhäuser s celovške univerze govoril o strukturi, dejavnosti in načrtih slavističnega inštituta celovške univerze ter o stikih med celovško in ljubljansko univerzo; ob 15.30 uri pa bo imel univ. prof. dr. I. Strnad z ljubljanske univerze predavanje o sodobni fiziki.

V soboto bo krog predavanj začel prof. dr. Josef Schofnegger s celovške univerze, ki bo govoril o uporabni psihologiji s posebnim ozirom na področje vzgoje; dr. Richard Bamberger z Dunaja se bo bavil s problemi branja; delovni del seminarja pa bo zaključil prof. Alojz Rebula iz Trsta, ki se bo bavil z besedo in duhom v slovenski literaturi.

Slovenski oktet

iz Ljubljane bo spet gostoval na Koroškem in priredil koncerte

- **v petek 27. aprila ob 20. uri v dvorani Schwarzl v Pliberku**
- **v soboto 28. aprila ob 20. uri v farni dvorani v Škocijanu**
- **v nedeljo 29. aprila ob 14.30 uri v ljudski šoli v Kotmari vasi in ob 20. uri v Kulturnem domu na Brnci**

Ljubitelje pesmi in prijatelje SLOVENSKEGA OKTETA prisrčno v a b i j o

Slovenska prosvetna zveza
in krajevna prosvetna društva

Ljubljanski radio

je dobil nov oddajnik

Na oddajnem centru v Domžalah je v sredo začel delovati novi 600-kilovatni oddajnik, s katerim je ljubljanski radio dobil možnost, da bo s svojimi oddajami lahko dosegel vsak slovenski dom, tako znotraj Slovenije kot tudi izven njenih meja.

Zahtevna gradnja novega oddajnika se je začela leta 1976. Glavna aparatura oddajnika, ki je v celoti izdelek domače tovarne Radioindustrija v Zagrebu, stoji v prenovljenem oddajniškem poslopju. V 16 metrov visokem prizidu so v spodnjih prostorih visokonapetostni usmernik in vsi veliki transformatorji, v zgornjih prostorih pa je mogočen hladilni sistem. Oddajnik je zgrajen v obliki bloka, ki je dolg 10 metrov, širok 5 metrov, visok pa 2,40 m. V tej veliki kovinski „škatli" so nameščeni vsi glavni deli ojačevalnika nizkofrekvenčnega signala do visokofrekvenčnih energijskih stopenj. Veliko toplote, ki se sprošča v oddajniku, izkoriščajo v hladnih dneh za gretje vseh prostorov v oddajniškem poslopju. Sicer pa za pravilno temperaturo v oddajniku skrbijo z elektromotorji.

Prednja plošča oddajnika je polna tipk, raznih instrumentov in signalnih luči. Vse to je potrebno, da tehniki lahko ravnajo z aparaturo in nadzorujejo delovanje. Signalne luči omogočajo hitrejše odkrivanje in poznejše odpravljanje raznih okvar. Zanimiv je tudi pogled na velike končne elektronke; ena sama taka elektronka stane pol milijona dinarjev. V obratu so štiri take elektronke in njihova garancijska doba je za 5000 obratnih ur. Poleg velikih elektronk pa je seveda še precej manjših in nešteto drugih elementov, ki so vsi nujno potrebni, da dobijo v anteni signal z močjo 600 kilovatov. Da bi zagotovili tehnično dobro delovanje novega oddajnika, so morali postaviti tudi novo transformatorsko postajo, ki je zmožna zagotoviti 2 megavata električne energije. Prav tako je bil zgrajen antenski stolp, ki sega v višino 160 metrov.

S pogonom novega 600-kilovatnega oddajnika je ljubljanski radio omogočil svojim poslušalcem res dober sprejem prvega radijskega programa, in sicer na dolžini 326,8 m ali 918 kHz. Predvidevajo, da bo novi oddajnik deloval predvsem v nočnem času ter ob nedeljah in praznikih, medtem ko bo v preostalem času še naprej v obratu „stari" 100-kilovatni oddajnik, ki so ga v Domžalah postavili leta 1965 in je doslej zelo dobro deloval. Sedaj pa so prepričani, da bo tudi novi oddajnik ob vestnem vzdrževanju dobro deloval ter ponesel slovensko besedo v vsako slovensko hišo.

Tridesetletnica

inštituta „Jožef Stefan"

Kakor smo v našem listu že svoječasno poročali, poteka letos 30 let, odkar je v Ljubljani na pobudo Borisa Kidriča začel delovati inštitut, ki se je prvotno imenoval Fizikalni inštitut, pozneje pa je bil poimenovan po našem koroškem rojaku in svetovno znamen fiziku Jožefu Stefanu. Ob ustanovitvi je v inštitutu delovalo vsega skupaj le sedem ljudi, danes pa je z več kot 600 zaposlenimi — med njimi je 120 doktorjev znanosti — ena največjih znanstveno raziskovalnih ustanov v Sloveniji.

Prejšnji teden so tridesetletnico inštituta proslavili s svečanostjo, ki so se je udeležili tudi visoki predstavniki političnega življenja. Udeležencem prireditve je o dosedanjem razvoju in delu inštituta, o njegovih dosežkih in o bodoči programski usmeritvi spregovoril direktor dr. Boris Frlec. Dejal je, da igra inštitut pomembno vlogo kot raziskovalna ustanova, prav tako pa tudi v izobraževanju, posebno na podiplomski ravni, saj v inštitutu vsako leto opravijo približno 60 diplomskih, 25 magistrskih in 10 doktorskih del, v njegovih laboratorijih pa si izpopolnjujejo znanje tudi strokovnjaki iz industrije.

Pomen inštituta za razvoj slovenske znanosti in gospodarstva pa je v slavnostnem govoru orisal predsednik republiškega izvršnega sveta dr. Anton Vratuša, ki je poudaril nujnost razvijanja lastne znanosti in večje ustvarjalnosti pri razvijanju kvalitetne tehnologije.

Ob svojem jubileju je inštitut „Jožef Stefan" podelil več priznanim znanstvenikom naziv Zaslužni član inštituta; delovne organizacije, s katerimi inštitut sodeluje, so prejele plakete z listino, univerza Edvarda Kardelja pa je dobila zlato plaketo.

70-letnica Slovenskega šolskega društva

Ob priliki otvoritve dvojezičnega otroškega vrtca v Šentprimožu bo slavilo Slovensko šolsko društvo (SŠD) svojo 70-letnico obstoja. SŠD, ki je bilo tesno povezano z Demokratično fronto delovnega ljudstva in je bilo med prvimi organizacijami vključeno v Zvezo slovenskih organizacij. V zadnjih letih je SŠD osredotočilo svojo dejavnost na vprašanje otroškega varstva in na realizacijo novega dijaškega doma v bližini poslopja slovenske gimnazije. Tako se SŠD s svojim delom tudi danes upira avstrijski politiki ponemčevanja, ki je najbolj močno v predšolski in šolski vzgoji.

Namen SŠD, ki je bilo ustanovljeno 4. decembra 1908 v Celovcu, je bil podpiranje in pospeševanje slovenskega šolstva, vzgoje in izobrazbe med Slovenci na Koroškem. Zgodovina Slovenskega šolskega društva je zgodovina stalnega boja za obstoj in za izpo'njevanje naših nalog, ki so materialno, perzonalno in finančno zelo zahtevne. SŠD je pred drugo svetovno vojno uspelo edinole v Št. Petru pri Šentjakobu ustanoviti narodno šolo, ki se je po prvi svetovni vojni morala preusmeriti na vzgojne in gospodinjske tečaje za dekleta. Po drugi svetovni vojni pa se je moralo SŠD dolga leta boriti za pravico obstoja in za vrnitev svoje lastnine, saj so koroške oblasti zagovarjale prepoved šolskega društva, ki jo je izvedla nacistična oblast. Šele leta 1951 je ustavno sodišče razveljavilo prepoved društva in šele leta 1953 si je društvo priborilo vrnitev svoje lastnine.

Tudi na tem primeru je očividno, kako so avstrijske oblasti skušale zatreti vsak samostojen nacionalni razvoj slovenskega ljudstva na Koroškem. Šele ko so bile premagane te težave se je od leta 1953 naprej SŠD moglo posvetiti svojim nalogam. Leta 1954 je bil izveden nakup poslopja za dijaški dom v Tarviser Strafje v Celovcu, leta 1957 pa nakup poslopja za podraveljsko Kmetijsko šolo, ki jo je do leta 1975 upravljala Slovenska kmečka zveza. Leta 1959 pa je društvo prodalo šolo v Št. Petru šolskim sestram.

Dijaški dom, ki ga je v prvih desetih letih vodila Slovenska prosvetna zveza, se je moral šele uveljaviti proti vsemogočemu obrekovanju s strani slovenske desnice. Velike zasluge za to si je pridobil tedanji požrtvovalni vodja dijaškega doma Franjo Ogris. Poleg vzgojne in študijske podpore je dijaški dom nudil tudi druge dejavnosti, v prvih letih je deloval tamburaški in pevski zbor, razvilo se je tudi delovanje na fotografskem področju, v zadnjih letih pa je stopila bolj v ospredje športna dejavnost. Gojenci in vzgojitelji doma so n. pr. močno prispevali k ustanovitvi Slovenskega atletskega kluba. Sedanja ravnateljica dijaškega doma Ančka Kokot pa je vodila tudi gospodinjske tečaje za odrasle.

Zaradi premajhne kapacitete sedanjega doma pa se SŠD trudi za realizacijo novega dijaškega doma, ki bo med drugim tudi odprt za vajence. Seveda pa je najbolj razveseljivo dejstvo ob 70-letnici SŠD, da lahko otvori svoj prvi otroški vrtec, ki je dvojezičen, in ki je bil že po prvih dnevih napolnjen.

Izvolitev župana v Borovljah

V petek je bil v Borovljah ponovno izvoljen za župana ravnatelj Anton Woschitz. Podprle so ga vse frakcije. Župan je obljubil, da bo župan za vse, ne glede kateri stranki kdo pripada in kateri jezik govori.

V slovenskem in nemškem jeziku je novoizvoljenega župana nagovoril odbornik Volilne skupnosti Borovlje Feliks Wieser starejši, ki je ob tej priložnosti med drugim naglasil, da se bo Volilna skupnost prizadevala, da bi z vsemi frakcijami imela dobre odnose. Čeprav vsi vemo, da bo pogosto prišlo do različnih gledanj na enem ali drugem področju, mora biti vedno naša naloga, da različne poglede rešujemo v demokratični in stvarni diskusiji, ne pa v preglasovanju in nedemokratičnem postopanju, kajti to želijo tudi tisti, ki so nam dali zaupanje.

Volilna skupnost, je naglasil odbornik Wieser, se bo v tem mandatnem obdobju odločno zavzemala za enakopraven komunalni razvoj vseh odročnih krajev, za bolj enakopravno porazdelitev gospodarskih kapacitet v perifernih področjih, za več demokratičnega odločanja v občinski hiši in seveda za dosledno dvojezičnost v občini in to na vseh področjih javnega življenja. Glede dvojezičnosti je najbolj pereče vprašanje — dvojezično poslovanje mestne občine Borovlje. Z napisi znotraj občinske hiše bo treba občanom pojasniti, kateri uradi so usposobljeni za dvojezično poslovanje. Finančni urad v Celovcu je to že uredil. Pravtako bo morala občina poskrbeti za dvojezične napise na javnih stavbah in v topografiji. Slovenska prosvetna društva v občini bodo morala dobiti večjo podporo. V mestni knjižnici bodo morale biti na razpolago tudi slovenske knjige. Prireditveni koledar naj bi bil dvojezičen. Ohraniti je treba infrastrukturo na periferih področjih, predvsem šole.

Na koncu je odbornik Wieser izrazil željo, da bi bili tudi tisti, ki iz kakršnihkoli razlogov nimajo razumevanja do slovenske narodne skupnosti in njenih potreb, bolj strpni, kot je bilo to v preteklosti.

Proti pričakovanju, so navzoči Wieserjev govor pozorno poslušali in tudi ni bilo slišati niti ene negativne pripombe. Kar je obžalovanja vredno, je vsekakor to, da nihče od navzočih ni smatral za potrebno, da bi spregovoril tudi slovensko, čeprav živi v tej občini slovensko in nemško govoreče prebivalstvo. Da so molčali zastopniki ÖVP-ja in FPÖ-ja se ni za čuditi, težje razumljivo pa je, da nista izrabila priložnotsi, da bi spregovorila slovensko predstavnik SPÖ, zlasti zastopnik KPÖ, ki oba dobro obvladata slovenščino. Na žalost je s tem bila zamujena lepa priložnost, da bi se končno prebil led in da bi prišlo do res tistega medsebojnega razumevanja, ki ga je ob ponovni izvolitvi naglasil ravnatelj Woschitz, ko je poudaril, da je on župan za vse, ne glede na strankino pripadnost ali jezik, ki se ga govori . . .

Naj ob tej priložnosti še omenimo, da je bil odbornik Wieser sprejet v finančni odbor.

Obisk Glasbene matice iz Trsta

Vivaldi, Chopin in drugi, so imena svetovne glasbene umetnosti katerih dela so prejšnji četrtek in petek izvajali člani Glasbene matice iz Trsta v Pliberku in v Celovcu. Prišli so v dogovoru s Slovensko prosvetno zvezo, ki s to ustanovo goji redne prijateljske stike.

Taki stiki so postali še posebno aktualni sedaj, ko tudi na Koroškem raste glasbena dejavnost. Zato so gostje — učenci Glasbene matice iz Trsta najprej nastopili v Pliberku, kjer jim je nastop organiziralo tamošnje SPD „Edinost". To je bila izredno lepa prireditev in posebno doživetje za vse obiskovalce. Posebno mladi obiskovalci glasbenega pouka in njihovi starši, so izvajanja mladincev iz Trsta občudovali in videli, kaj se ob resnem prizadevanju vse lahko naučijo. Po nastopu v Hotelu Breznik, se je razvil še živahen pogovor, ki se je nanašal na delovanje Glasbene matice v Trstu, ki prav letos slavi 70-letnico obstoja. Ravnatelj prof. Grgič je orisal pomen te ustanove, ki je dala že vrsto vidnih glasbenikov, ki delujejo tako v slovenskem kot tudi v italijanskem kulturnem prostoru. Najbolj pomembno za njihov obstoj pa je visoka strokovna raven šole, ker sicer ne bi mogli hoditi v korak z drugimi tovrstnimi šolami v Italiji. Pri tem razgovoru se je tudi pokazalo, da ta ustanova s strani oblasti le dobiva nekaj podpore, medtem ko na Koroškem s strani deželne vlade doslej še ni bilo pokazanega nikakršnega razumevanja.

Slovenska prosvetna zveza je obisk članov Glasbene matice iz Trsta posredovala tudi slovenski gimnaziji v Celovcu, kjer so s svojim sporedom nastopili v okviru glasbenega pouka za višje razrede. Tako je obisk mladih glasbenikov iz Trsta potekel v zadovoljstvo gostov in organizatorjev, pri čemer se je pokazala želja po še tesnejšem sodelovanju.

IZLET NA MADŽARSKO

Ker je v avtobusu za izlet na Madžarsko še nekaj mest praznih, smo rok za prijavo podaljšali do 30. aprila 1979.

Cena znaša 1500 šilingov na osebo. Prijave je treba poslati na naslov: Zveza koroških partizanov, 9020 Celovec, Spitalgasse 12/III; telefon: (0 42 22) 85 2 35

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO „RADIŠE" NA RADIŠAH

VABILO NA

Otvoritev kulturnega doma na Radišah

V NEDELJO 20. MAJA 1979

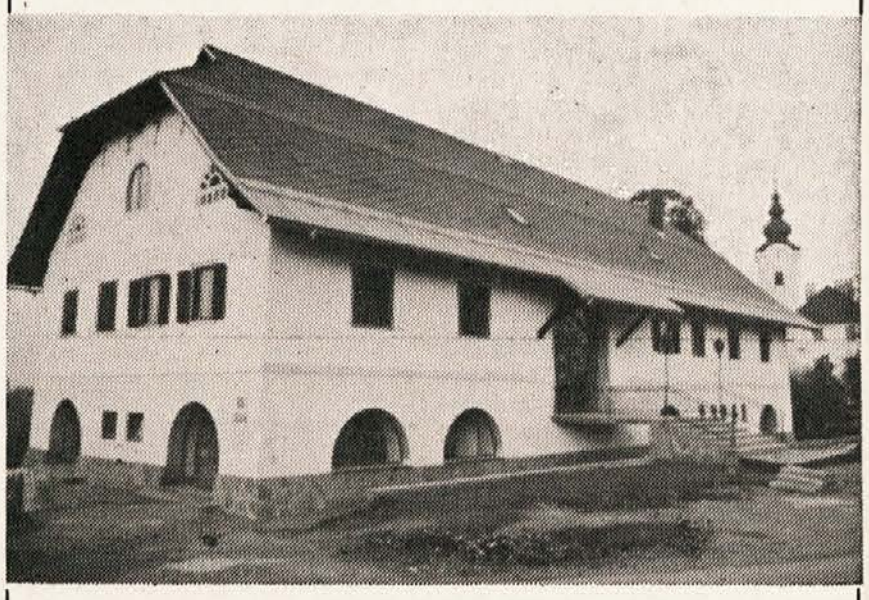

Spored:

ob 10.00 uri budnica (godba na pihala)
ob 10.30 uri sveta maša, blagoslovitev
ob 11.30 uri opoldanski piknik (zabavna glasba, jedi na žaru)
ob 13.30 uri igra godba na pihala
ob 14.00 uri otvoritvena slovesnost
ob 16.00 uri vrtna veselica s plesom

Pridite, da skupno preživimo ta pomladni dan na sončnih Radišah!

Odbor

Vprašanje rebrške tovarne...

(Nadaljevanje z 2. strani)

se bolj ali manj pridruževali „domovini zvestemu reševanju", prisiljeni, da privolijo sedanjemu načinu rešitve rebrške tovarne.

Ko je bilo jasno, da bo tovarno kupila jugoslovansko-švicarska skupina, so naenkrat tudi tisti časopisi, ki so prej pisali o „ogroženosti domovine", z olajšanjem ugotovili, da je Reberca končno rešena. Ravno toliko, da se nekateri niso kar pohvalili z „zaslugami", ki da jih imajo za rešitev problema.

Seveda s tem nemškonacionalistična stališča v vprašanju Reberce iz časopisov še niso izginila, vendar si tako kratko pred volitvami nobena od velikih strank ne more privoščiti, da bi se postavila proti rešitvi 200 delovnih mest. Pač pa se je moral takoj oglasiti Kärntner Heimatdienst, ki je znova zagnal gonjo proti slovenski udeležbi in celo napadel koroške stranke. Na novo je s tem pokazal svoj protidelavski in protislovenski značaj in s tem nakazal, da moramo v naslednjem času računati s še večjimi napadi, posebno v zvezi z obletnicami abwehrkampfa in plebiscita.

V značilni luči pa se kaže tudi gospodarska politika dežele, ki je pred kakimi desetimi leti ponujala Reberco slovenskim podjetjem, se nato pridruževala nacionalističnim stališčem, končno pa pod silo razmer morala privoliti sedanji rešitvi.

Udeležencem na nedeljskem heimatdienstovskem zborovanju v Pliberku, ki bo gotovo usmerjeno proti „potujčevanju" domovine, je treba povedati, da se s takšno gonjo obračajo proti celotnemu delovnemu prebivalstvu na južnem Koroškem. Zato je vprašanje, kako dolgo bo koroško prebivalstvo takšno nacionalistično gonjo še trpelo?

Zveza slovenskih žena vabi na enodnevni

IZLET V KRANJ
v četrtek 10. maja 1979

Na programu je ogled mesta in tovarne. Zbirališče in odhod ob 7. uri izpred sedeža ZSO, Gasometergasse 10

Prijave: ZSŽ, 9020 Celovec, Spitalgasse 12/III telefon (0 42 22) 85 2 35

„Nikdar več fašizma!"

(Nadaljevanje s 1. strani)

proti fašistom „nimajo smisla". Ne s protiakcijami in tudi ne s prepovedmi, marveč samo s „prevzgajanjem" je treba nastopati proti nepoboljšljivim, je modroval Kreisky. Ali ni imela vlada vsa povojna leta že dovolj časa za tako „prevzgojo" — in kje so uspehi? In ali niso bile Avstriji ob njenem novem rojstvu po zmagi nad fašizmom naložene jasne obveznosti, da bo preprečila sleherno nacistično in neonacistično dejavnost — in kaj je napravila?

Ob tem se človek nehote spomni dogodkov leta 1938, ko so politični in cerkveni voditelji Avstrije pozdravljali nacistično zasedbo in obsipali Hitlerja z vdanostnimi izjavami, medtem ko je preprosto ljudstvo, ki je od prvega dne občutilo grozote nacizma, napovedalo vojno nasilju ter s svojim trpljenjem in oboroženim bojem doprineslo svoj delež za osvoboditev domovine. Na vodilnih mestih tudi takrat niso videli nobene „nevarnosti" ter so tako dolgo zapirali oči in ušesa pred dejstvi, da je bilo prepozno. Kar je potem sledilo, je bilo tako strašno, da bi moralo biti vsakomur pouk za bodočnost.

Vendar pa je bilo v Avstriji vse premalo narejenega, da bi se lahko učili iz zgodovine. Zato je toliko bolj razveseljivo, da je med mladimi (čeprav jim starejša generacija načrtno prikriva resnico o nacizmu) zaslediti zdrave sile, ki vedno bolj postajajo „slaba vest" za tiste, ki so danes na vodilnih položajih, pa se nočejo zavedati svojih obveznosti, ki jih jim nalaga oporoka neštetih žrtev fašističnega nasilja, izpovedana v geslu „Nikdar več fašizma!"

SPD „Zarja" iz Železne Kaple gostovalo v Ljubljani

Vsled dobrih stikov med ZSMS občinska konferenca Ljubljana Moste-Polje in Krajevnim združenjem ZSM v Železni Kapli, je Slovensko prosvetno društvo „Zarja" prejelo častno nalogo, da predstavi svojim prijateljem v Sloveniji kraj Železno Kaplo, zlasti pa krajevna društvena prizadevanja. Vabilo naših gostov je bilo tako širokogrudno, da smo se lahko — pravzaprav prvič v zgodovini „Zarje" — podali na gostovanje z vsemi našimi kulturnimi skupinami, tako da je bilo nastopajočih skupno preko 110 prosvetašev. SAP-ova avtobusa sta nas pričakala na Jezerskem, kamor smo vsled neprevozne ceste (del ceste se je utrgal) dospeli z lastnimi avtomobili.

Prvi postanek je bil Sv. Urhu, kjer nas je pozdravil tovariš Milan. Tovarišica borka nam je v pretresljivih besedah orisala gnusne zločine, katere je tu nad slovenskim narodom zagrešil zločinski izrodek domobranstva. Mogočen spomenik, v muzej preurejena cerkev ter tiha okolica parka, nemo pričata o dogodkih na tem „svetem" kraju.

Nato smo si v spremstvu vodičev ogledali papirnico Vevče, kamor je bilo v zadnjih letih prepeljane precej celuloze reberške celuloze. Vsled najnovejšega razvoja bo tako tudi v bodoče. Preko sto let stari in najnovejši stroji ropotajo in brnijo v tej tovarni in se ustavijo le dvakrat vsako leto. Najbolj dopadli pa so se nam seveda ogromni valji proizvajanega papirja, moderno „prazno" skladišče ter proizvodnja najčudovitejših tapet.

V navzočnosti vidnih družbenopolitičnih predstavnikov ter vodilnih osebnosti omenjenega podjetja ter tajnika Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliksa Wieserja, so se v večernih urah v Kulturnem domu v Vevčah predstavile občinstvu tri folklorne skupine, moški zbor, tamburaški zbor in mešani pevski zbor „Zarja", ki so vsi za svoja izvajanja prejeli veliko aplavza.

Po pozdravnih besedah gostiteljev in zastopnika Krajevnega združenja ZSM Jožeta Blajsa, je vodil skozi spored Miha Travnik. Vsi nastopajoči so bili navdušeno sprejeti, našo navdušenost in veselje nad rešitvijo tovarne celuloze v Rebrci in s tem tudi bodočim gospodarskim razvojem v Železni Kapli pa je v zaključnih besedah izrazil predsednik SPD „Zarja" Peter Kuhar.

Razgovori in družabnost po večerji so skupne vezi še utrdili.

SKD „Globasnica" in SPD „Edinost" v Štebnu vabita na
ZAKLJUČNO PRIREDITEV
7. kulturnega tedna
v nedeljo 29. aprila ob 14.30 uri z
REVIJO OTROŠKIH ZBOROV IN FOLKLORNIH SKUPIN IZ PODJUNE
Prisrčno vabljeni!

Uspel pevski koncert

V nedeljo je bila dvorana prosvetnega doma pri Cingelcu na Trati prizorišče uspelega koncerta mešanega pevskega zbora „Rož" iz Šentjakoba v Rožu, ki ga vodi priznani zborovodja Lajko Milisavljevič. Prireditelj tega nadvse dobro uspelega in obiskanega koncerta je bilo Slovensko prosvetno društvo Borovlje.

Predsednik društva Andrej Wieser je v imenu domače prosvetne organizacije pozdravil številno publiko, med njimi ravnatelja glavne šole v Borovljah Valentina Košutnika, zastopnika Slovenske prosvetne zveze iz Celovca Hanzija Weissa in pa seveda pevke in pevce iz Šentjakoba. V svojem pozdravnem govoru je posebej poudaril, da se v tem težkem mesecu grenkih spominov — aprilu, ko je slovensko koroško ljudstvo toliko pretrpelo v zadnji vojni — izselitve, obglavljenja, umori nedolžnih ljudi — zavestno s pesmijo spominjamo tistih groznih časov. Tudi takrat je slovenska pesem v partizanih budila k uporu proti okupatorju in med našimi izseljenci upanje, da bo kmalu konec suženjstva v mrzli tujini. Pesem je in še igra pomembno vlogo v boju za ohranitev naše narodne skupnosti, ki je v stalnem boju za dosego svojih pravic.

Pevski koncert je silno navdušil navzoče. Prav tako povezava, ki sta jo imela Tone Sticker in Zalika Steiner, ki sta prireditvi dala še posebno privlačen pomen. Navzoči so goste iz Šentjakoba za njihova izvajanja nagradili z navdušenim aplavzom. Na koncu koncerta je bila splošna želja, da pevke in pevci z nezmanjšano vnemo gojijo lepo slovensko pesem, ki je v burni zgodovini našega ljudstva igrala vedno pomembno vlogo in ki je pomemben činitelj pri prebujanju narodne zavesti.

●

Kot smo zvedeli imajo boroveljski prosvetaši v načrtu tudi izlet, ki bo predvidoma v mesecu juniju. Pot bo vodila po Rožu v Trbiž, mimo Rajbeljskega jezera na obmejni prelaz Predel (Jugoslavija-Italija) in od tam v čudovito Soško dolino, skozi kraje Bovec, Kobarid, Gorica v Lipico, kjer letos obhajajo 400-letnico obstoja reje plemenitih konj lipicancev. Na povratku je nasporedu ogled prelepe Škocijanske jame, kratek postanek v Ljubljani in domov. Cena bo znašala 210 šilingov. Prijave in vplačilo za izlet pri Andreju Wieserju v Borovljah.

Delegacija KSŠ na Dunaju obiskala sedež ZSO

V torek 17. aprila je delegacija Kluba slovenskih študentov na Dunaju pod vodstvom svojega predsednika Francija Serajnika obiskala sedež Zveze slovenskih organizacij, kjer so jih sprejeli predstavniki ZSO — predsednik dr. Franci Zwitter, tajnik dipl. inž. Feliks Wieser in zastopnik mladine Valter Gutovnik. Namen obiska je bil seznaniti ZSO o dejavnosti Kluba slovenskih študentov na Dunaju.

Volitve za župane pred zaključkom

Volitve za župane gredo proti kraju. V **Selah** je bil ponovno izvoljen za župana Anton Hribernik. Od skupno 11 mandatarjev je zanj glasovalo sedem mandatarjev, kar pomeni, da je tudi en mandatar Enotne liste glasoval za Hribernika. 1. podžupan je sedaj dr. Zdravko Velik (sin pokojnega Hermana Velika, dolgoletnega selskega župana), 2. pa Mirko Oraže (EL). V **Škocijanu** je že v prvem volilnem postopku bil izvoljen za župana dr. Albert Holzer (SPÖ). Njemu sta dala glasove SPÖ in FPÖ (13 glasov), 8 glasov je bilo za ÖVP, glasovnici Gospodarske liste pa sta ostali beli. Podrobneje o volilnem mešetarjenju v škocijanski občini bomo poročali prihodnjič. V **Rožeku** je bil soglasno izvoljen za župana mladi učitelj Herbert Schiller (SPÖ). Dolgoletni župan Silvester Kopeinig je iz zdravstvenih razlogov odstopil od ponovne kandidature. Oba mandatarja Enotne liste Lesjak Ludvik in Jožko Lepuschitz sta podprla županovo izvolitev v upanju, da se bo v Rožeku mogel zgraditi model dobrih odnosov med obema narodnostnima skupinama v prid vseh občanov. EL je dobila mesto predsednika kontrolnega odbora in odborniško mesto v agrarnem odboru. V **Železni Kapli** je bil kot je bilo pričakovati ponovno izvoljen za župana deželni poslanec Josef Lubas. Frakcija ÖVP in komunistični mandatar sta oddala prazne listke. Mandatar Enotne liste Lado Hanjžič je postal član kontrolnega odbora. V **Bistrici v Rožu** je ravnatelj Othmar Baurecht bil ponovno izvoljen za župana in sicer soglasno. Volilna skupnost bo zastopana v treh odborih — v kontrolnem, turistično-kulturnem in gospodarskem. Tudi v **Žitari vasi** so ponovno izvolili za župana Michaela Posoda. Podprla ga je tudi lista Tonitz, pa čeprav se je Tonitz pred volitvami zaklinjal, da nikdar ne podpre Posoda. Za to podporo ni prejel nič. Mandatarji EL — dipl. trg. Joza Habernik, Martin Hribernik in dir. Franc Kukavica so oddali pri volitvi župana prazne listke. V novi mandatni dobi bo imela EL v občinskem predstojništvu dva zastopnika. V imenu EL je v slovenskem in nemškem jeziku nagovoril izvoljenega župana Martin Hribernik in naglasil, da je treba občinsko politiko graditi na temeljih enakopravnosti, objektivnosti in odkritosrčnosti. V **Kotmari vasi** so ponovno izvolili dosedanjega župana Josefa Strugerja. Zanj je bilo oddanih 13 glasov (11 SPÖ, 1 EL, 1 FPÖ), šest glasovnic (ÖVP) pa je bilo praznih. Mandatar EL mag. Jože Wakounig se je v slovenskem in nemškem nagovoru zavzemal za enakopravnost in mirno sožitje v prid skupni koroški domovini. V **Šmarjeti v R.** je bil z glasovi socialistične stranke ponovno izvoljen za župana Johann Plasnig (ÖVP). Čeprav so socialisti imeli možnost dobiti župana (KPA in EL bi jo gotovo podprli), so rajši dali glasove ÖVP, kar naše ljudstvo le težko razume in se čudi takšnim odločitvam. Sicer pa kaj bi se čudili, v Kočah-Muti (Kötschach- Mauthen), je bil izvoljen FPÖ-jevski župan, ki je pri volitvah dosegel samo en mandat, medtem ko sta SPÖ in ÖVP dosegli vsaka po deset mandatov. To je vsekakor norčevanje iz ljudi in skrajno nedemokratično, da izvoljeni mandatarji za hrbtom ljudstva zbarantajo stvari, ki so vsekakor v velikem nasprotju z željami ljudstva dotičnega kraja.

SPOROČILO MLADJA

Da ugodimo prošnji nekaterih, podaljšujemo rok pri „Razpisu nagrad", objavljenem v mladju 32 in 33, do 15. junija 1979. Kdor se še želi udeležiti razpisanega natečaja, to še lahko stori do omenjenega datuma.

Uredništvo

IZ OKOLICE BAŠKEGA JEZERA:

Ovčena

Na velikonočni ponedeljek je pretresla našo vas in okolico žalostna vest, da je šel pod vlak 20-letni ključavničar Franc Madritsch pd. Cimparčev v Ovčeni. Ni znano, kaj je bil vzrok tega tragičnega dejanja. Tragika pri tem je tudi to, da je njegova mati, ko ga je porodila v beljaški bolnišnici skočila iz tretjega nadstropja in si tako končala življenje.

Pogrebni obred na loškem pokopališču je v zastopstvu domačega župnika, ki je bil odsoten, opravil dekan iz Štebna Millonig. Mnogo pogrebcev se je na pokopališču poslovilo od splošno priljubljenega mladeniča, ki je na tako tragičen način izgubil svoje mlado življenje.

Pečnica

Pred dnevi smo spremili k večnemu počitku na pokopališče na Pečnici najstarejšo faranko Marijo Drabosenik, ki je dočakala 95 let starosti. Čeprav njena življenjska pot ni bila z rožicami postlana, je dočakala to lepo starost, katero doseže le redko ljudi.

Pogreba se je udeležilo veliko pogrebcev. Pogrebni obred je opravil domači župnik magister Peter Sticker.

Pokojno Marijo Drabosenik bomo ohranili v lepem spominu, svojcem in sorodnikom naše globoko sožalje.

JANEZ ŠVAJNCER 68

Pridi k potoku

Tako smo se lovili po travniku in ko smo se približali vrbam in jelšam, je Ferenc prestrašeno vzkliknil. Kaj se pa tam belo bliska? Kje pa? je vprašala Tilda. Meni se ni zdelo potrebno, da se oglasim. Zato sem si toliko bolj pomagal z nogami. Nekaj mi je reklo, da se dogaja nekaj nenavadnega, pognal sem se v tek in . . .

Tu se zgodba konča. Videl sem Heleno Plavec, ki jo je Ferenc imel za belo bliskanje, kako ji je zmanjkalo tal pod nogami. Skočila je v tolmun, jaz pa za njo, za menoj Ferenc. Tule pri kraju se še poznajo sledovi, tovariš ravnatelj."

„Kako je to mogoče?" Ravnatelj je hvaležno premeril Gregorja Šipka. „Bil si v vodi, a tvoja obleka je suha."

„Jasno. Slekel sem jo in oblekel tole."

„Ali so jo odpeljali v bolnišnico?"

Gregor Šipek je odkimal. „Niso je odpeljali. Prvič ni bilo v bližini rešilnega, drugič Helena ni bila v nevarnosti za življenje. Popila je le malo vode, tako naglo sva jo s Ferencem ulovila. Jaz sem jo prijel za roko, on pa kar za lase in potegnil, da je še mene zabolelo. Ne ravno tedaj, pozneje, ko sva jo privlekla ven in položila tu sem." Pokazal je pas poležane suhe trave, ki je ostala čez zimo.

„Ferenc me je potisnil od sebe in rekel, da je v Nemčiji naredil izpit za prvo pomoč. No ja, naj ti bo, sem mu odgovoril. Bil sem malo užaljen in obenem tudi zadovoljen. S tem umetnim dihanjem se zares nisem ukvarjal. Niti nisem pomislil, da bi sploh lahko kdaj potreboval tako znanje. Bom že nadoknadil, kar sem zamudil. Tovariš ravnatelj, sem kar za to, da naredimo na šoli tečaj za prvo pomoč, nikoli ne veste, kje in kdaj pride prav.

Ferenc je torej hotel pokazati svoje praktično znanje. Ni bilo potrebno, kajti Helena je nenadoma odprla oči in vzdihnila pa naju pogledala, kakor da sva jo hotela posiliti. Nenadoma je kriknila, planila pokonci in zbežala, da je nisva mogla dohiteti. Jaz bi jo že, a Ferenc me je potegnil za roko in rekel: pusti jo, saj ji bo Tilda pomagala.

Pomislite, tovariš ravnatelj, Čokova Tilda teče ko zajec, dohitela je Heleno Plavec, jo prijela pod roko in odšli sta po travniku kot najboljši prijateljici. Sami veste, da nista niti malo povezani, vsaka hodi po svojih poteh. Tilda je pa tolikokrat ponovila, da si želi oditi k potoku, kjer se sprehajajo naše učiteljice, seveda tudi vi in jaz."

„Pojdiva pogledat, kako ji je," je po tihem rekel ravnatelj Gvido Zorec.

„Zakaj le? Poprej sem vprašal Tildo, ki je slonela na njenem oknu: ti, je v redu? Odgovorila mi je: ja, ja, v redu."

„Kljub temu pojdiva k njej."

„Tovariš ravnatelj, le delno se strinjam. Sami boste šli k njej, ne bom vaju motil. Pa nikar je ne sprašujte, ali je popila veliko vode. To je resna zadeva. Helena bi že lahko bila pokojna."

Ravnatelj Gvido Zorec je spet hvaležno pogledal Gregorja Šipka in mu ponudil roko. „Prijetno si me presenetil, Gregor. Kakor si čudaški s temi svojimi kamni in s tole brado, sicer je šele nastavek, si le dokazal, da se ne bojiš tolmuna."

36

Helena Plavec je takoj odprla vrata in ni mogla prikriti presenečenja. Pred njo je stal ravnatelj Gvido Zorec. Pustila je svojo roko v njegovi in se hvaležno zazrla vanj. „Torej si le prišel?"

„Moral sem priti," je po tihem rekel ravnatelj. „Obljubil sem Gregorju Šipku, da ne bom spregovoril s teboj o tvoji nesreči. Mislim, da v tem primeru ni pomembno, kar sem mu dejal."

„Sedi, Gvido."

„Hvala, Helena."

Nekaj časa sta utonila vsak v svoje misli. Njej je bilo nerodno, tudi njemu. Zdrznila sta se, kadar so se na hodniku oglasili koraki. Prihajali so in si podajali kljuke: učiteljice, hišnica, kuharica, za njima oba moža, Feri Frecko se je držal čemerno, Praprotnikov Jurij si je poravnal klobuk.

Zdravnik Marko Polet si je komaj utrl pot do Helene Plavec. Nasmehnila se mu je in rekla, naj bi ne bil zaskrbljen, ne potrebuje njegove pomoči, nič takega ni naredila, spodrsnilo ji je, da je padla v vodo. Razumevajoče je pokimal in jo kljub temu prijel za roko. Spet je pokimal in se poslovil. Le še toliko je počakal, da ga je vprašala, kdo ji ga je poslal. Ko je odgovoril, da ga je ustavil mehanik Dolfe, je pritrdila: sem si kar mislila, da je bil on. Če njega ne bi bilo med nami, bi morali nastaviti njemu podobnega in ga lepo plačati, da bi pazil na zdravje ljudi.

Ravnatelj Gvido Zorec je zadovoljno pomislil: nisi več tako bleda, kakor si bila v moji sobi. Morala si to doživeti našla si samo sebe in zdaj gotovo ne boš več pričakovala, da je rešitev zate v tolmunu. Berem ti iz oči, da sem sokriv za tvojo odločitev. Zakaj moram sodelovati? Nisem še pozabil na Magdino smrt, tudi ti si ji nameravala slediti. Mene si pritegnila, skoraj se že bojim, da moram biti sestavni del tega kroga, ki ga ne poznam in mu nočem izmeriti razsežnosti. Tudi sam potrebujem rešitve, dolgo sem taval in jo iskal v delu, v resnici pa sem prav tako kakor ti bežal pred samim seboj. Koga sem se bal? Kdo mi je bil za petami? Nemirno sem se obračal ob vsakem najmanjšem šumu in prisluhnil v svetlobo in v temo. Mar sem zaznamovan z madežem, ki ga ne bom nikoli izbrisal, leži mi v duši in me potiska k tlom. Moram se zravnati in pozabiti, le kdo mi bo pomagal, čutim, da sem sam nemočen, zmeraj bolj se kaže podobnost med menoj in Gregorjem Šipkom. Jaz sem njegova druga podoba.

Helena Plavec se je mirno ogledovala po sobi. Vešče je odprla stekleno omaro in rekla: „Nimam nobene polne steklenice. Poglej, Gvido." Jemala je steklenice in jih obračala z vratovi navzdol. „Vse so prazne. Tu notri je bila moja uteha. Lahko ti povem. Nikoli nisem zaupala nikomur, ker sem sama hotela premagati bolečino. V njihovi vsebini sem iskala pomoč zase. Uspevalo mi je, kazala sem prijazen obraz in si na lica nadela smeh. Tu notri pa me je skelelo. Bilo je

Posvojen otrok

Skoraj vsak dan preberemo v časnikih ali revijah, da sta kakšna zakonca posvojila tujega otroka. Takšni ljudje najpogosteje nimajo svojih lastnih otrok; potrpežljivo hodijo po uradih in nabirajo vsa potrebna potrdila ter hodijo na detaljne zdravniške preglede, da bi dobili pravico do tujega otroka. Potem potujejo včasih tudi na drug konec države, da bi iz doma za otroke brez staršev dobili tisto, po čemer že dolgo hrepenijo.

Posvojiti tujega otroka pomeni spremeniti dotedanje svoje in njegovo življenje ter skrbeti za njegovo bodočnost. To je težko, hkrati pa je tu čudovita odgovornost. O njej govori v daljšem sestavku znana švicarska spihologinja in strokovnjakinja za socialna vprašanja, ki je tudi sama posvojila tujega otroka:

„Da bi posvojil otroka, mora človek to željo občutiti kot nujnost, ker takšen otrok prihaja v hišo, da bi nadomestil tistega, ki se ni mogel roditi. Otroka ne smemo posvojiti zavoljo sumljivih namenov: da bi se zakonca zavoljo tega bolje zbližala, da bi si zagotovila pomoč za stare dni in podobno. Adoptivni starši se smejo veseliti samo radosti, ki jo bo vnesel v njuno hišo otrok, ki sta ga razglasila za svojega.

Otroka si morata želeti oba zakonska partnerja: za uspešno posvojitev je to poglavitni vzrok. Za posvojitev se morata odločiti neodvisno od slehernega vpliva od drugod in po daljši zreli presoji in premisleku.

Veliko govorimo o problemu dednosti. Toda ta problem je pomemben tudi pri rojstvu lastnih otrok.

Za posvojitev ni treba vzeti prvega otroka, ki nam ga ponudijo: bolje je, če iščemo še naprej otroka, do katerega bomo čutili kar največje nagnjenje. Tu pomeni zelo veliko intuicija, prav tako pa tudi izkušnje človeka, ki vodi dom z otroki brez staršev. Takšen človek bo mogel kar najbolje izbrati prav takšnega otroka, kot si ga žele adoptivni starši.

Izbira je lažja, če je otrok starejši. Ni pa treba obupati, če nas razočara prvi vtis: ne pozabimo, da vpliva na razvoj otroka tudi okolje, v katerem je dotlej živel. Zgodi se, da postane otrok, za katerega so bili v domu prepričani, da je zaostal, zelo bister, ko občuti toplino novega doma in ljubezen, ki mu jo dajejo v njem.

Povsem naravno je, da posvojenega otroka sprva zasipamo s pretirano ljubeznijo. A ko se otrok navadi na novo okolje, je treba biti do njega včasih tudi nepopustljiv. Kot slehernemu otroku je tudi posvojenemu potrebna disciplina, resna vzgoja, red. Delo z njim bo sprva morda malce težje, ker je, preden je prišel v družino, ki ga je posvojila, preživljal mesece ali leta v različnih domovih in ob različnih vzgojiteljih.

Posvojenemu otroku je treba pustiti čas, da se navadi na novo življenje, obdati ga z razumno ljubeznijo, za povračilo pa ne terjati ničesar od njega. Nezaupanje zavoljo prejšnjega nemarnega ali slabega odnosa do njega (slabi starši in podobno) more še dolgo tleti v nežni otrokovi duši.

Nikoli ne pričakujte od otroka hvaležnosti in je ne terjajte z besedami: „Po vsem tem, kar smo storili zate . . .“

Strokovnjaki pravijo, da je prav, če posvojenemu otroku, ko ima štiri leta, povemo, da smo ga pripeljali od drugod in da dejansko ni naš. Hkrati mu je treba pojasniti, da ima prednost pred drugimi otroki, ker je izbran med mnogimi, ki so nam bili na voljo.

Ne jezite se, če bo otrok kdaj omenjal svoje prave starše, če še žive, in morda tudi tožil za njimi. Naj govori svobodno o vsem, kar ga teži.

In na koncu še to: če le imate priložnost, posvojite takoj dva otroka namesto enega.

Črni bezeg in njegove lastnosti

Sok iz bezgovih jagod je pravo okrepčilo. Svežih surovih jagod, če so še tako zrele, ne uživamo, tudi surovega bezgovega soka ne pijemo, ker lahko škoduje. Že dva šilčka svežega soka ali žlici zrelih jagod lahko povzročita slabost, bruhanje in drisko. Sveže bezgove jagode lahko povzročijo mrzlico.

ZDRAVILNOST

Bezgovi listi in mladi poganjki vsebujejo spomladi precej učinkovitih zdravilnih snovi. Vse to spodbuja delovanje znojnic — sicer slabše kot cvetje — in pospešuje izločanje seča ter s tem pomaga pri odvajanju strupenih slabše kot cvetje — in pospešuje izločanje seča ter s tem pomaga pri odvajanju strupenih snovi iz telesa. Zato je pri pomanjkljivem izločanju seča zaradi zmanjšanega delovanja ledvic in za odvajanje nakopičenih tekočin v telesu priporočljivo popiti čaj iz listov. Ker pa je v listih in poganjkih zdravilna snov, ki vpliva na količino sladkorja v krvi, lahko s čajem iz bezgovih listov podpiramo zdravljenje sladkorne bolezni. Zato ne sme čaj iz bezgovih listov, ki čisti kri, nikoli manjkati v čajnih mešanicah iz zdravilnih rastlin!

Cvetje, je zelo dragoceno, ker vsebuje eterična olja in saponine in sodbuja delovanje znojnic. Zato bomo uporabili čaj iz bezgovega cvetja predvsem pri tistih boleznih, ki se najhitreje popravijo z močnim potenjem. Mnenje, da se prične potenje po uživanju čaja iz bezgovega cvetja v prvi vrsti zaradi toplote v čaju, je popolnoma zmotno. Čeprav učinek toplote tudi nekoliko vpliva na potenje, so prav pri čaju iz bezgovega cvetja ugotovili, da imajo snovi, ki jih vsebuje čaj, daleč večji vpliv na potenje in da zadošča že srednje topel čaj, da povzroči zaželeno močno potenje. Zato se čaj iz bezgovega cvetja z uspehom uporablja pri bronhitisu — kašlju, gripi, oslovskem kašlju, začetni pljučnici, zdravljenju jetike, pri hudem nahodu, pa tudi pri ošpicah, škrlatinki, težavah pri dihanju, astmi in vseh revmatičnih boleznih, pri katerih želimo z močnim potenjem doseči izločanje bolezenskih snovi.

Zrele jagode vsebujejo številne zdravilne snovi, kakor jabolčno kislino, baldrijanovo kislino, čreslovo kislino, grenčine, eterična olja, sladkor idr. ter vitamine A, B_1, B_2 in C, kakor tudi novo odkriti vitamin J. Slednji ima poseben preprečevalni učinek zoper pljučnico in ga je priporočljivo obilno dajati vsem tistim, ki so šibki na pljučih. Posebno veliko je v njih vitamina B_1, katerega pomanjkanje povzroča bolezen beri-beri, ter se hitreje razvijejo vnetja živcev, vodenice in motnje v krvnem obtoku. Nobena izmed rastlin, ki vsebujejo vitamin B_1, kakor špinača, ločika, grah, leča, lešniki, brsteče žito, riževi otrobi, kvas in kislo zelje, nima takih množin tega vitamina kakor zrele bezgove jagode.

Kakor je nepriporočljivo uživati presne zrele jagode, tako zdravju koristimo, da, celo zdravilno učinkujejo, kadar so nekoliko prekuhane. Bezgova čežana ni samo slastna jed prijetnega vonja, arome in okusa, temveč tudi odlično sredstvo za iztrebljanje, kadar zaradi vnetja črevesja ali črevesnih krčev ni priporočljivo jemati močnejšega odvajala. Posebno pri manjhnih otrocih je to popolnoma nedolžno in obenem vendar zanesljivo pomagalo za redno iztrebljanje. Zelo koristno je uživati jagode v obliki čežane ali v obliki prekuhanega gosto tekočega soka pri nevralgijah, išiasu in trganju.

POSKUSITE

SVININA S KISLO SMETANO

1½ do 2 kg svinine (pleče ali stegno), 5 dkg suhe slanine, sol, 4 dkg masti, 1 koren, 1 korenina peteršilja, pol gomolja zelene, 1 čebula, cel poper, lovorov list, timijan, ingver, limonina lupinica, 4 do 6 brinovih jagod, juha iz kocke za zalivanje ali voda; limoninega soka po okusu, 1 dl kisle smetane, 2 dkg moke.

Mesa vzamemo nekaj več, ker ga bomo pol porabili za večerjo. Po želji iz mesa izločimo kosti, ki jih denemo kuhat za juho in drugi dan z njo zalijemo cvetačno juho. Meso pretaknemo s slanino, ki jo zrežemo na tanke rezance in dobro posolimo. Na masti prepražimo drobno zrezano koreničje in sesekljano čebulo. Dodamo vse naštete začimbe in zalijemo z juho iz kocke ali vodo. Vložimo pripravljeno meso. Tekočine smo biti le malo, kolikor predvidevamo omake. Pokrijemo in dušimo počasi 2 uri. Meso vzamemo iz kozice, odrežemo del, ki ga rabimo za večerjo, ostanek denemo na toplo. V kozico vlijemo kislo smetano, v kateri smo razžvrkljali moko. Prevremo in okisamo z limono. Meso zrežemo na porcije in oblijemo s pretlačeno omako. Kos mesa, namenjen za večerjo, lahko še v maščobi opečemo v pečici, da dobi lepo zapečeno barvo. Na opisan način lahko naredimo tudi druge vrste mesa.

Skuta - izvrsten sveži sir

Skuta vsebuje izredno veliko biološko visoko vrednih beljakovin, zato je v sodobni prehrani izredno cenjena. Za primer: 70 kilogramov težak človek poje 250 dkg skute in s tem dobi že polovico beljakovin, ki jih potrebuje v enem dnevu. Skuta je lahko prebavljiva jed in je koristna v prehrani otrok pa tudi v dietni prehrani (diabetes, čezmerna telesna teža, jetrna obolenja). Vredno je upoštevati, da je skuta v primerjavi z živili, ki so bogata z beljakovinami živalskega izvora, sorazmerno poceni. Radi jo uporabljamo za namaze, vanjo mešamo razne dodatke, včasih pripravimo iz nje cmoke, narastke, uporabljamo jo kot nadev za torte in pite ter zavitke, tu pa tam z njo obogatimo kako drugo jed, na primer krompir.

Pridobivajo jo iz posnetega pasteriziranega mleka, ki mu dodajo bakterijsko kulturo in sirišče. Sirnina dozori, skuto razrežejo ali zdrobijo, ko pa se v njej razvije dovolj kisline, jo zavijejo v platnene krpe, da odteče iz nje sirotka. Včasih skuti dodajo svežo smetano in tedaj je seveda okusnejša, pa tudi bolj kalorična.

Skuta ima veliko vlage, zato se ne ohrani dolgo, vendar v hladilniku brez škode zdrži tudi nekaj dni.

To testo je izredno hitro pripravljeno in nadvse uporabno (prav lepo se obnese namesto kupljenega maslenega testa, ki je precej drago), kajti iz njega lahko pripravljamo pecivo s sladkim ali slanim nadevom.

Testo: 250 gramov ostre moke, ščepec soli, 250 gramov surovega masla ali margarine, 250 gramov skute; rumenjak.

Nadev: 500 gramov mešanega zmletega mesa, 2 čebuli, zrno česna, malo popra, malo soli.

Med moko zdrobimo zribano maslo in pretlačeno skuto ter hitro ugnetemo testo. Na hladnem naj počiva pol ure, lahko tudi čez noč. Razvaljamo ga na pomokanem prtu, narežemo na kvadrate, za nožev rob debele, in nanje polagamo kroglice nadeva.

Meso najmanj dvakrat zmeljemo, dobro ga pregnetemo s strtim česnom, poprom in soljo, tako da zmes postane vlaknasta.

Robove testa namažemo z rumenjakom, nato pa vsak kvadratek preganemo v trikotnik. Pazimo, da z rumenjakom ne mažemo prek roba, sicer testo v pečici ne bi moglo narasti. Pečemo četrt ure, dokler ni lepo zlato rumeno.

---

hudo, hudo.“

„Zakaj? Prosim, odgovori mi.“ Ravnatelj Gvido Zorec je krčevito stisnil prste, da so se mu nohti zarezali v dlani. Čakal je na pojasnilo.

Heleni so oči šle na okno.

Ali ne more pozabiti? Mar jo spremljajo koraki, ki jih je naredila nepremišljeno. Zakaj bi si zaradi njega vzela življenje. „Pogovorila se bova. Tudi sam čutim, da sem samoten kot ti.“

Misli so se mu vrtinčile, ona se je prikazovala na njegovi desnici. Naj ji reče: Helena, poročil bi se rad s teboj. Išče njen pogled, ne ujame ga. Kakor so se jima doslej križale poti, tako bo ostalo tudi v prihodnje, prestar sem zanjo, moral se je bo odpovedati.

Začela ga je klicati Gvido, težko ji vrača enako. Naj jo kliče: Helena? Še zmeraj je njen predstojnik, niti tukaj v njenem stanovanju se ne more odreči svojim zasebnim željam, rad bi, rad, toda porajajo se pomisleki, kako bo to sprejela. Mogoče je samo izhod v sili, mogče se je prenaglila, od njega pričakuje nekaj, kar je samo utvara. Kako naj ji ponudi topel dom, prestar je za otroke, pestoval jih bo in za hrbtom mu bodo kazali osla in kričali za njim: glejte našega ravnatelja, na stara leta se mu je zmešalo. Ne more se odločiti.

„Gvido, zakaj molčiš?“ Helena se je obrnila od okna in v tej svetlobi ji je bil obraz spet mračen. Torej jo pekli, kar je bila nepremišljeno storila. „Ne odvračaj oči od mene, še bom šla k potoku, s teboj, Gvido, zakaj mi ne rečeš: Helena. Se bojiš hudobnih jezikov? Nihče ne more odločati o nama, sama si lahko urediva življenje.“

„Težko se je odločiti. Predolgo sem bil sam . . . V meni je, močno se je razraslo v meso in kri, zato se ne morem odtrgati . . . Kakor si želim, da bi našel osebno srečo, tako se moram tudi sprijazniti z dejstvom, da ne morem spremeniti ničesar.“

„Lahko spremeniš, odvisno je samo od tebe in tvoje pripravljenosti,“ je spodbudno zategnila in prebegnila s pogledom na mizo, kjer je stala slika Kajžarjeve Magde. Z obema rokama si je pokrila oči. „Ne morem razumeti tvojega ravnanja, ker se me je prijela trdovratna misel, da sovražiš ženske. Ti pa objokuješ dekle, ki je ni več med nami . . . Zakaj si skrival pred menoj, sploh pred nami vsemi. Nisi mi dolžan odgovoriti, niti ne pričakujem, da mi boš ustregel. Kljub temu je prav to tisto, kar me vznemirja. Ko sem opazila to njeno sliko, sem bila vsa zbegana. Morala sem pohiteti k potoku, nisem več vzdržala, mislila sem si, da si mi postal popolnoma tuj . . .

Vpričo mene si imel sliko na mizi pred seboj, in vsak dan si jo gledal, jaz pa sem skrivaj upala, da se boš kdaj ozrl tudi po meni. Zato sem venomer molčala in odgovarjala le skopo, kar si me vprašal. Bolelo me je, tu notri, ne morem ti povedati, kako mi je bilo.“

„Vsak sva na svojem bregu. Pot se vije k potoku, kamor oba hodiva na sprehod. Križajo se najini koraki, tudi najine želje. Kar je meni ljubo, je tebi odveč. Morava ostati vsak na drugem koncu, ne smeva se zbližati. Zame je minil čas, ki mi je pomenil radost in hotenje, da ne bom ostal zmeraj sam.“

„Nič še ni minilo, preveč se obtožuješ. Kdo te vpraša po letih, ohrani jih zase, nikomur med nami nisi pokazal, da se ti je rahlo upognil hrbet. Jaz to razumem in sprejmem drugače kot ti. Četudi sem mnogo mlajša od tebe, sem se prav ob tebi zresnila. Občudovala sem tvojo mirnost in zbranost, zato mi več ne reci, da si zapuščen in pozabljen, kakor se ti venomer dozdeva in se mi kažeš. Mlad si toliko, kakor to občutiš . . .

Nisi mi še odgovoril, kar želim slišati. Omenil nisi niti ene same besede, da bi lahko upala. Nočem lepih besed, sovražim sladkobnost, preživela sem to obdobje. Sem čisto stvarna, to v meni se vendarle oglaša. Podobno je čustvu . . . Hočem ljubiti . . .“

„Čas je pred teboj, Helena.“

„Da si mi vsaj rekel: Helena. Hvaležna sem ti, Gvido.“ Prijela ga je za roko, si jo ponesla na lice in dihala vanjo in šepetala besede, ki jih ni slišal niti ni mogel razumeti. Čutila se je močnejšo kakor dotlej, nemir v njej je prehajal v spokojnost. Pogrešala je tople roke, kar je tudi omenila.

„Vsaka od nas, učiteljic, se pretvarja. Vsaka ima svojo skrivnost. Prinesle smo od doma. Tu se kažemo vesele in igrive, a vendar je v prsih hudo. Tudi sama doma nisem bila deležna topline. Živela sem pod ostrimi besedami matere in očeta, ki sta me naganjala po hiši. Postorila sem to in ono, a nista mi rekla: Helena, dovolj je bilo za danes, nehaj, venomer sta zahtevala, da delam po kuhinji in na zemlji. Okoli hiše smo imeli samo vrt, kjer sem morala saditi, okopavati, pobirati plodove. Ni mi bilo pretežko, le samota me je pritiskala k tlom. Nisem imela obstanka, vleklo me je na cesto, želela sem oditi daleč daleč in nič več slišati o starših.“

Ravnatelj Gvido Zorec je strmel. Dotlej mu še ni pripovedovala o sebi, torej sta si sorodni duši, na zunaj se kažeta vesela in sproščena, notranjost jima je polna dvomov in bojazni, da se ne bo ničesar spremenilo zanju. Ponuja se možnost, da se najdeta, boji se, ne bo se odločil, že ve, prepričan je, da ne more in ne sme, premlada je zanj.

„Česa se bojiš, Gvido? Če me imaš le malo rad, bom tvoja. „Helena je potrpežljivo čakala na odgovor in pazila na vsako njegovo kretnjo. Roka, ki si jo je ponesla na lice, ni kazala znakov življenja, postala je hladna, popolnoma neobčutljiva. Torej zaman upa, ne bo se ji izpovedal, ne bo šepnil težko pričakovano razodetje: Helena, rad te imam, samo tebe.“

„Kako naj bi ti odgovoril, da te ne bi razočaral in ne tudi dajal pretiranega upanja. Moram premisliti. Dobro premisliti. V tvoje in svoje zadovoljstvo.“

„Prestal sem svojo največjo preskušnjo. Končati sem hotela življenje, utrnilo bi se mi in nikoli več te ne bi videla. Pozabljeno bi bilo v trenutku, v tisočinski sekunde, toda trenutek je bil večnost. Ko me je zagrnila voda, sem šele v daljavi zazrla svetlobo, bila je čisto majčkena, žarek sonca, ki posije, ko si ga najbolj želim. Hotela sem ga doseči z roko in ujeti v dlan, postati njegov del in se zliti v eno samo svetlobo, a bila sem brez moči in vsako naprezanje je bilo zaman, obupen poskus, ki mu je že v naprej namenjen neuspeh. Trgala sem se iz objema hladne vode, ni se mi posrečilo, pogrezale so se mi noge, padala sem zmeraj globlje in globlje, potem sem utonila v večno temo . . .

(Dalje prihodnjič)

Narodnoosvobodilni boj na Tržaškem 1941 - 1945

s poudarkom na slovensko-italijanskih odnosih

Prve dni maja 1945 je osvobodilna vojska Jugoslavije z enotami IV. armade, IX. korpusa in oboroženih edinic Komande mesta Trst v hitrem in kombiniranem napadu zlomila odpor nemških okupacijskih sil in ostankov italijanskega fašizma ter osvobodila Trst, Gorico in Benečijo. Po uničenju fašističnih sil in njihove oblasti so delavske in napredne antifašistične množice obeh narodnosti slavile veliko zmago. Vzpostavile so svojo oblast in tako uresničile zgodovinske težnje delavstva ter vseh izkoriščanih in zapostavljenih ljudskih množic.

Ko se spominjamo teh zgodovinskih dogodkov, je prav, da si prikličemo v spomin nekatere pomembne trenutke, ki so bili pred temi zgodovinskimi dogodki. Potrebno je omeniti nekatere dogodke, ki so ustvarili pogoje osvobodilnega boja. Predvsem pa je važno zaradi dejstva, da skušajo dati o teh dogodkih konservativne in nacionalistične sile povsem drugačno razlago s izkrivljanjem zgodovinske resnice.

Razprava je omejena na obdobje narodnoosvobodilne vojne, vendar bi rad v uvodu posegel po nekaterih zgodovinskih dejstvih, ki kažejo na določeno vsebinsko kontinuiteto, ki je svoj vrh dosegla v narodnoosvobodilni vojni. Osvobodilni boj primorskih Slovencev se je vedno bolj ali manj soočeval s tistimi silami v preteklosti, ki so zavirale njegov nacionalni razvoj ter težile k popolni asimilaciji proti slovanskemu življu na tem področju. Dajala je prednost italijanskemu meščanskemu razredu na vseh področjih družbenega življenja, kljub dejstvu, da je italijanski iredentizem ves čas hlepel po tem ozemlju. V Trtsu, na primer, je bila krajevna uprava v rokah italijanskega meščanstva. Z njim se je avstroogrska administracija vedno pogajala, da so skupaj nastopili proti nacionalnim težnjam Slovencev. Zato so se morali Slovenci neprestano boriti za svoje nacionalne pravice: raba jezika, razvijanje šolstva, zastopstvo v javnih upravah ipd. Z razvojem delavskega gibanja je nacionalni boj Slovencev dobil nove prvine. Vse bolj se je oblikovala politika povezovanja nacionalnih teženj Slovencev s političnim bojem delavskega razreda. Najbolj napredne sile v Jugoslovanski socialdemokratski stranki na Tržaškem so vključevale v svoj program boj za narodnostne pravice Slovencev kot sestavni del razrednega boja. V svojih znanih tržaških predavanjih je Ivan Cankar razvijal misel, ko je pred poslušalci tržaškega Ljudskega odra razgrinjal politični program slovenskega naroda v težnji po svobodi in neodvisnosti in ko se je izrekal za delavsko gibanje kot vodilne sile naroda, za socializem ter za demokratično Jugoslavijo svobodnih in enakopravnih narodov.

V obdobju med obema svetovnima vojnama, ko sta bili Primorska in Istra pod Italijo, so primorski Slovenci doživeli najhujše nacionalno zatiranje, kar še posebno velja za čas fašizma. Genocidna politika italijanskega fašizma je združila vse primorske Slovence v narodnoosvobodilni boj. To je bil protifašističen boj, ki pa ni vseboval samo zahteve po nacionalni svobodi, temveč je terjal nove naprednejše družbene odnose, v katerih bo zagotovljena enakopravnost in bodo uveljavljeni interesi ljudskih delovnih množic. Narodnoosvobodilni boj primorskih Slovencev ni bil nikoli naperjen proti italijanskemu delu prebivalstva. Že pred drugo svetovno vojno se je povezoval z naprednimi italijanskimi silami v skupni boj proti fašizmu, kar priča sodelovanje s KPI (Komunistično partijo Italije) in z naprednimi Italijani. Pomemben delež takemu soedlovanju je prispevala skupina Pinka Tomažiča, ki se je oblikovala in aktivno delovala že pred začetkom oboroženega upora. Idejno in v praksi je skupina povezovala narodnoosvobodilni boj primorskih Slovencev z bojem tržaškega delavskega razreda. V položaju, ko se je druga svetovna vojna naglo bližala, pa je skupina zavzela stališče, da je potrebno narodna in razredna nasprotja na Primorskem reševati z oboroženim uporom proti fašizmu; oboje pa je mogoče reševati v tesni povezanosti med seboj.

Proces proti Pinku Tomažiču in tovarišem decembra 1941 — pri nas ga označujemo kot drugi tržaški proces — ter drastične kazni, ki jih je izreklo italijansko posebno fašistično sodišče (Tribunale speciale), so imeli namen zlomiti odpor Slovencev in delavskih množic. Tega namena pa proces ni dosegel. Bil je izziv in napoved neizprosnega boja proti fašizmu. Tedaj je fašistična Italija že bila v vojni. Skupaj z nacistično Nemčijo in drugimi (Madžarska, Bolgarija) je napadla kraljevino Jugoslavijo ter zasedla dele njenega ozemlja; del Slovenije, tako imenovano „Ljubljansko pokrajino", pa priključila Italiji.

Po razpadu stare Jugoslavije so imeli jugoslovanski narodi samo eno izbiro: neizprosen boj proti nacifašizmu in domačim izdajalcem. To je bil boj za izgon nacifašističnega okupatorja in za novo ljudsko demokratično Jugoslavijo. Sredi 1941 je vso Jugoslavijo že zajel narodnoosvobodilni boj.

Narodnoosvobodilni boj v Slovenskem primorju se je začel istočasno z ostalimi slovenskimi pokrajinami, razen Koroške, t. j. poleti 1941. Tudi pri nas ga je organizirala in vodila Komunistična partija Slovenije ter Osvobodilna fronta slovenskega naroda. Temeljni cilji so bili tudi za Slovensko primorje enaki kot za vse slovensko ozemlje (narodno): izgon okupatorjev, združitev vseh Slovencev v združeni Sloveniji ter socialna preobrazba slovenskega naroda. Že v prvih pozivih slovenskemu ljudstvu sta KPS in OF poudarjali, da mora boj zajeti vse slovensko narodno ozemlje. Svoje delo v Slovenskem primorju je KPS začela na podlagi izjave treh komunističnih strank (Jugoslavije, Avstrije in Italije) iz aprila 1934 v Moskvi, v kateri so te brez pridržka priznale slovenskemu narodu pravico do samoodločbe in odcepitve od imperialističnih držav in se zavzele, da bodo podpirale njegov boj za združitev. To bi v Slovenskem primorju morala biti predvsem naloga KPI, vendar je ta imela zaradi fašističnega nasilja šibke sile. Pa tudi te šibke sile je pri delovanju oviralo nepravilno gledanje na pravico slovenskega življa do združitve vseh Slovencev. Če je hotela KPS prenesti borbo na slovensko ozemlje onstran rapalske meje, je morala nujno poslati v te kraje svoj lastni kader.

Osvobodilna fronta se je v Slovenskem primorju gradila nekoliko drugače kot v drugih slovenskih pokrajinah. Tu ni bilo ustanovnih skupin OF. Prvi aktivisti, ki so prišli v Slovensko primorje, so v vrste OF zajeli člane KPI, člane narodnorevolucionarne organizacije TIGR (Trst, Istra, Gorica, Reka) ter druge narodno zavedne in protifašistično razpoložene Slovence. Zategadelj odbori OF niso bili sestavljeni na podlagi paritete nekaterih skupin, temveč so bili enotni. Zelo pomemben dejavnik, na katerega sta v Slovenskem primorju mogli računati KPS in OF, je bila visoka narodna zavest slovenskega prebivalstva. Zaradi neposrednega ogrožanja močnega in vedno nasilnejšega italijanskega imperializma visoka narodna zavest v več kot dvajsetih letih življenja v italijanski državi kljub fašističnemu zatiranju ni plahnela, temveč se je celo krepila. Narodna zavest primorskih Slovencev je bila eden poglavitnih vzrokov, da se v vsem obdobju osvobodilnega boja ni mogla ukoreniniti domača kontrarevolucija.

Organizacijski sekretar centralnega komiteja KPS Tone Tomšič, rojen v Trstu, je zbiral sposobne organizatorje v sklopu t. i. primorske komisije pri CK KPS. OF in KPS sta začeli pošiljati v Slovensko primorje svoje predane aktiviste, ki so bili rojeni na Primorskem in so se do tedaj že izkazali pri revolucionarnem delu in v osvobodilnem boju v osrednji Sloveniji. Med prvimi so prišli Anton Velušček — Matevž, Ervin Dolgan — Janez, Franc Hvalič — Bolte, Jože Lemut — Saša, Tomo Brejc. V Trst je avgusta 1941 prišel Oskar Kovačič — Toni, kmalu za njim pa njegov brat Lev Kovačič — Pepi. Prišla sta kot predstavnika KPS in OF. Navezala sta številne stike s tržaškimi Slovenci ter pripravljala teren za ustanovitev odborov OF.

(Dalje prihodnjič)

SATURNUS

kovinsko predelovalna industrija - embalaža - avtooprema

Temeljna dejavnost delovne organizacije SATURNUS je izdelovanje vseh vrst embalaže iz bele in aluminijaste pločevine, svetlobne in druge opreme za motorna vozila ter strojev in naprav za konservno industrijo. V treh temeljnih organizacijah združenega dela — to so Tovarna embalaže, Tovarna avtoopreme, Orodjarna in vzdrževanje — ter v delovni skupnosti skupnih služb združuje približno 2000 delavcev. Proizvodni obrati se nahajajo na petih lokacijah, od katerih so štiri na območju Ljubljana-Moste Polje, ena pa v krajevni skupnosti Loški potok v občini Ribnica. Lani je bilo ustvarjenega približno 1,7 milijarde dinarjev skupnega prihodka.

Saturnus je bil ustanovljen leta 1921 in od tedaj posluje z nespremenjenim imenom. V prvem letu obstoja je takratni lastnik zaposloval 40 delavcev, ki so izdelovali različno kovinsko embalažo. Že čez tri leta je postal Saturnus last tuje delniške družbe, ki je razširila proizvodnjo in zaposlovala 250 delavcev. Veliki takratni dobički so lastnikom omogočali, da so leta 1930 postavili oddelek litografije in od takrat Saturnus proizvaja tudi litografirano kovinsko embalažo. V letu 1935 lastništvo ponovno preide v roke domačega kapitala in ostane vse do začetka druge svetovne vojne.

Predvojni Saturnus je predstavljal pravo politično šolo delavk in delavcev. Tedanji delavci, predvsem pa delavke, rekrutirane iz okoliških vasi iz kmečkih vrst in iz polproletarskega okolja, so v Saturnusu pridobili prva znanja o sindikalnem in delavskem gibanju. Tako je predvojno obdobje izoblikovalo celo vrsto revolucionark, ki so izpričale delavsko zavest z zbiranjem Rdeče pomoči za politične zapornike, z razpečavanjem ilegalne literature in z javnimi nastopi v protidraginjskih akcijah. Ta napredna dejavnost v Saturnusu je bila dobra priprava za NOB. Saturnužani so vstopili v narodnoosvobodilno gibanje že v prvem letu borbe. Že v letu 1941 je bil ustanovljen tudi tovarniški odbor OF in okupatorju se ni posrečilo zadušiti „rdeče trdnjave". Delež v revoluciji najbolj izpričuje 17 padlih delavcev in delavk do konca vojne.

Povojni razvoj Saturnusa karakterizira vrsta težav in ovir. Začetno obdobje v letu 1946 ne doseže predvojnega Saturnusa ne po obsegu proizvodnje in tudi ne po številu zaposlenih. Pridruži se še pomanjkanje surovin. Vendar je prav za to obdobje karakteristično izredno prizadevanje vseh zaposlenih za ureditev materialne osnove proizvodnje z lastnimi močmi. V času prve petletke je preko 700 zaposlenih prejelo častne naslove udarnika, racionalizatorja in novatorja. V to obdobje segajo tudi prvi začetki predelave aluminija (celo z lastno, začasno valjarno) za kovinsko embalažo in začetki proizvodnje svetlobne opreme.

Posebno prelomnico v razvoju Saturnusa predstavlja leto 1948, ko so za motorno industrijo izdelali okoli 30 odpreskov in celotno svetlobno opremo za prvi kamion TAM-Pionir. Osvajanje svetil za porajajočo se avtomobilsko industrijo je dalo v kasnejših letih osnovo za nastajanje obrata avtoopreme. Prvotni izdelki te vrste so bili tujim podobni le po videzu, ne pa po svetlobnih karakteristikah. Za tovrstno proizvodnjo niso imeli nobenih izkušenj. V začetku leta 1960 so pri britanski firmi LUCAS izšolali prve strokovnjake, kar jim je omogočilo, da so uredili svetlobni laboratorij in začeli načrtovati nove izdelke po načelih svetlobnih karakteristik. Istega leta se je Saturnus preimenoval iz Tovarne kovinske embalaže v Kovinsko predelovalno industrijo.

V letu 1962 je bil zgrajen nov obrat, kamor se je preselila celotna proizvodnja avtoopreme in se tako proizvodno ločila od proizvodnje kovinske embalaže. Novozgrajeni obrat ni bil dolgo kos naraščajoči proizvodnji; prostorska stiska je bila očitna že čez deset let. Od takrat naprej so načrtovali izgradnjo novih proizvodnih objektov. Po letu 1965 se je Saturnus prvič preizkusil tudi z izvozom svetlobne opreme. Pot na tuja tržišča je bila izredno težka. Prvi vzorci (Citroen 2 CV) niso uspešno prestali preizkusov. Ugotovili so, da morajo v izdelavo tovrstne opreme vložiti še več znanja in ustrezne tehnologije. Tako tudi na tem področju uspehi niso izostali. V začetku sedemdesetih let Saturnus že uspešno izvaža v Francijo. Izvoz pa je omogočil tudi pristop Jugoslavije k evropskemu sporazumu o homologaciji svetlobne opreme za motorna vozila.

Osnovna proizvodna dejavnost v Saturnusu je proizvodnja kovinske embalaže. Na tem področju predstavlja Saturnus največjega in hkrati najstarejšega proizvajalca v Jugoslaviji. V povojnem obdobju se je delež Saturnusa v celotni jugoslovanski produkciji kovinske embalaže sicer relativno zmanjševal, vendar so v Saturnusu odločeni, da trenutni delež, ki znaša več kot četrtino tovrstne proizvodnje, obdržijo tudi v bodoče.

Povojni razvoj nove živilske, kemične in farmacevtske industrije je pogojeval razvoj in dimenzijo proizvodnje embalaže. Prve povojne investicije v proizvodnjo embalaže so začeli izvajati šele v obdobju 1954/55 z novimi stroji za delavnice, proizvodne obrate in za tiskarno. Zadnji transmisijski pogon je bil odpravljen leta 1957, prav v tistem času pa so bili postavljeni temelji sodobni proizvodnji. Organizirali so poseben oddelek za proizvodnjo pločevink za konserve, s pripojitvijo podjetja Agroindus v Zalogu leta 1961 pa je bila dana možnost za organiziranje samostojnega obrata za te pločevinke. S postopno izgradnjo in opremljanjem je obrat v Zalogu postal sodoben proizvodni objekt, ki je v sedemdesetih letih dobil današnjo podobo z zmogljivostjo 180 milijonov pločevink ob predelavi okoli 22.000 ton bele pločevine. Z izgradnjo ločenega obrata za proizvodnjo pločevink za živilsko industrijo pa so bile dane možnosti za posodobitev proizvodnje tudi na prvotni lokaciji v Mostah.

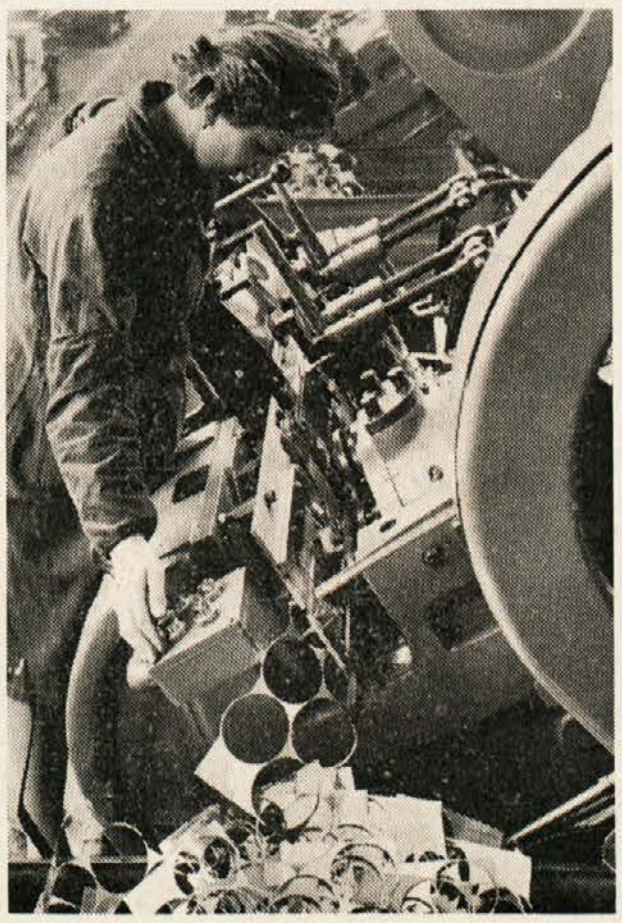

Načrti nadaljnjega razvoja Saturnusa temeljijo na dolgoročnem razvoju Jugoslavije, v okviru katerega je ugotovljeno, da proizvodnja kovinske embalaže v Jugoslaviji še ni dosegla ravni razvitih držav. Zaradi tega pričakujejo, da se bodo potrebe po sodobni in praktični kovinski embalaži še občutno povečale. V skladu s tem načrtujejo, da bodo tudi v naslednjem srednjeročnem obdobju izpolnjevali proizvodni program tako, da bodo šli v korak s proizvodnjo v razvitih deželah v pogledu asortimana in kvalitete proizvodov. Za cilj so si postavili, da bi čimbolje zadovoljili povečane potrebe domače prehrambene, kemične, farmacevtske in kozmetične industrije, del proizvodnje pa si bodo prizadevali plasirati tudi v izvoz.

Dolgoročna usmeritev nadaljnjega razvoja proizvodnje svetlobne opreme za motorna vozila temelji na predvidenem razvoju domače avtomobilske industrije ter njenem vključevanju v mednarodno delitev dela. Razvojni program vključuje tudi uveljavljanje drugih oblik izvoza svetlobne opreme. Z izgradnjo druge faze tovarne avtoopreme bodo lahko zadovoljili vse domače potrebe in še del proizvodnje za izvoz. S kvalitetnimi in sodobnimi konstrukcijskimi in tehnološkimi rešitvami so odločeni slediti zahtevam avtomobilske industrije ter dosežkom največjih evropskih proizvajalcev te opreme.

Saturnus kot eden največjih proizvajalcev kovinske embalaže in svetlobne opreme za motorna vozila v Jugoslaviji s svojo proizvodnjo v velikem obsegu uspešno zadovoljuje rastoče potrebe hitro razvijajoče se jugoslovanske avtomobilske, prehrambene, kemične, farmacevtske in kozmetične industrije. „To vlogo smo odločeni uspešno in kvalitetno opravljati tudi v bodoče in s tem prispevati k našemu hitremu gospodarskemu razvoju in nadaljnji krepitvi materialne osnove naše samoupravne socialistične družbe," poudarjajo pri Saturnusu.

Gore privlačne tudi v snegu

Za velikonočni ponedeljek je Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabilo člane in prijatelje društva na izlet s smučmi na Vgrizevo planino nad Slovenjim Plajberkom.

Na poti od Podnarja proti Mlaki (Märchenwiese) pa so se naši planinci-smučarji premislili, ter spremenili svoj načrt in jo ubrali proti sedlu Vrtače (blizu 1900 m višine), od koder je možna nekaj kilometrov dolga vožnja s smučmi v dolino. S sedla do dna doline, to je do Podnarja, je okrog 700 metrov višinske razlike. Čeprav je bil vzpon precej utrudljiv, je pa zato bil spust s sedla tem bolj prijeten. Tudi pot od Podnarja proti prelepi Mlaki in po strmem okrešlju navzgor do sedla, je bila svojevrsten užitek, saj ima to področje divji visokogorski značaj. Posebnost in največja privlačnost je vsekakor vitki skalnati prst vzhodno od težkega masiva Vrtače — 2027 m visoki Palec. To je vsekakor najostrejši karavanški dvatisočak, ki ima upravičeno vzdevek „karavanški Matterhorn". Vitki Palec in zahodno od njega skalnata gmota 2180 m visoke Vrtače drugi najvišji vrh Karavank) sta čudovita kulisa, ki prevzame vsakogar. Na sever proti Podnu pada masiv Vrtače z orjaško 600 metrov globoko steno. Na zahodu se z nasekanim skalnatim grebenom veže s Svačico (1960 m). Najnižje mesto grebena med obema omenjenima vrhovoma (tik pod Svačico) — sedlo Vrtača, pa je bil cilj naših smučarjev. Čeprav ni bilo, kot smo že omenili, lepega vremena, se je kljub temu našim smučarjem od časa do časa nudil lep pogled v dolino Podna, ki jo obdajata na vzhodu strma skalnata Rjavica in na zahodu krotkejša Kosmatica nad Vgrizevo planino. Proti zahodu je bil pogled uprt na skoro navpični rob Celovške špice, ki se je le redkokrat prikazala iz meglene koprene. Južno pod sedlom Vrtače pa je privlačila poglede ogromna skledi podobna kotanja, kateri prebivalci južno od Karavank pravijo Skleda, naši domačini pa Vatl'ca.

Naši planinci-turni smučarji so letos napravili že celo vrsto takšnih in podobnih vzponov s smučmi. Tako so se povzpeli na planino Pridov nad Žuželčami, na planino Kladje pod Golico. Večkrat so se povzpeli tudi na zasneženo Bleščečo in tam urejevali planinsko postojanko. Posamezniki pa so se povzpeli s smučmi tudi na Stol, na Ovčji vrh, na Vgrizevo planino itd. Letos so naši planinci skupno s slovensko športno zvezo organizirali pohod na Bleščečo, v spomin padlim borcem pred 32 leti, pod Arihovo pečjo. V okviru te spominske prireditve je bil tudi smuški tek na Polani. Kot druga leta so se naši planinci tudi tokrat udeležili tradicionalnega pohoda na Stol.

Tisti časi, ko so naši planinci pozimi počivali ali kvečjemu obiskovali skioptična predavanja o izvedenih gorskih turah, so k sreči že za nami. Našim planincem so danes gore tudi pozimi dostopne, kar je razveseljivo znamenje, da prehajajo v sodobnejše oblike planinskega izživljanja.

Minulo nedeljo so imeli naši planinci na planini Bleščeči, kjer imajo svojo planinsko postojanko „Kočo nad Arihovo pečjo", delovno akcijo, ki je bila tokrat zaradi obilnega snega in dežja, omejena predvsem na kočo samo. Naši planinci so v okviru te akcije delali red v koči, ki je k sreči kar dobro prestala letošnjo z obilnim snegom obdarovano zimo.

Kako nekateri resno vzamejo vabilo na delovno akcijo, je pokazala prav nedeljska akcija, katere sta se med drugimi udeležila tudi 75-letni Joža Kunčič iz Št. Petra pri Šentjakobu v Rožu in 72-letni Kanzian Maks iz Rožeka in tako s svojo navzočnostjo prepričljivo demonstrirala povezanost s slovensko planinsko kočo. Organizatorji delovne akcije niti najmanj niso pričakovali, da se bosta akcije udeležila tudi ta dva priletna tovariša, katerima za to prizadevnost velja še posebna zahvala in priznanje.

Čez dober teden dni bo slovenska planinska postojanka ob sobotah in nedeljah ter praznikih spet redno odprta, tako da bo spet zaživelo na Bleščeči, ki je priznana in privlačna izletna točka, ne samo za domačine, temveč tudi za številne turiste, ki so na dopustu v naših lepih krajih.

S to nedeljsko akcijo seveda še ni vse urejeno v postojanki. Treba jo bo popleskati in urediti še mnogo drugih stvari. Zato se naši planinci vedno vesele, da dobijo zlasti sedaj, ko je še vse v pripravah, ustrezno pomoč s strani svojih članov in prijateljev društva.

Moderni, lepo oblikovani, dobro se prilegajoči, zelo poceni, to so resnične prednosti

Peko

čevljev

Naši novi

POLETNI MODELI

so moderni, sodobni, posebno udobni ter ustrezajo najnovejšemu trendu evropske obutvene mode. Obiščite tovarniško prodajalno tovarne čevljev PEKO v

NAKUPNEM CENTRU

Deteljica

v Tržiču-Jugoslavija

10 avtominut od Ljubelja, direktno na glavni cesti - nasproti črpalke

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 27. 4.: 9.15 „Narečja" (8. šolska radijska oddaja za šolarje od 4. do 8. šol. stopnje) — 14.10 Dnevnik — Zabavna glasba — Spominjamo se (I. Virnik: 90-letnica smrti pesnika Moderne D. Ketteja).

SOBOTA, 28. 4.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od krca do srca.

NEDELJA, 29. 4.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 30. 4.: 4.10 Celovški radijski dnevnik — Iz ljudstva za ljudstvo . . . (Domača zdravila in zdravljenje nekdaj).

TOREK, 1. 5.: 7.05 Praznična oddaja.

SREDA, 2. 5.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Veseli val.

ČETRTEK, 3. 5.: 4.10 Celovški radijski dnevnik — Glasbeni mojstri.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 27. 4.: 11.50 Poročila — 11.55 Moskva: Svetovno prvenstvo v hojeku na ledu — 15.25 Moskva: Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 17.55 Poročila — 18.00 Srečanje ob partizanski pesmi — 18.15 Gladovna stavka 1934 — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Sedmina — 21.30 Glasbena risanka — 22.35 Dnevnik. — 22.50 625.

SOBOTA, 28. 4.: 8.00 Poročila — 8.05 Zgodbe o prismukih — 8.15 Glasbena pravljica: Mesec želja — 9.30 Razvoj družine — 10.00 Rdeči mlin — 10.50 Pota Poljske — 12.20 625 — 15.20 Poročila — 15.25 Nogomet Zagreb : Vojvodina — 17.15 Dolina miru — 18.45 Naš kraj — 18.55 Muppet Show — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Pet letnih časov — 21.00 TV žehtnik — 21.35 Dnevnik — 21.50 Vpliv gama žarkov na marjetice.

NEDELJA, 29. 4.: 9.00 Poročila — 9.05 Za nedeljsko dobro jutro: 30 let Maroltovcev — 9.35 Dickens iz Londona — 10.25 Sezamova ulica — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 14.55 Avtomobilske dirke formule 1 — 15.30 Katastrofe — 15.55 Sobne rastline — 16.10 Žehtnik — 16.45 Avtomobilske dirke formule 1 — 17.45 Športna poročila — 17.40 Poročila — 17.45 Kdor poje slabo ne misli, film — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Tale, TV nadaljevanka — 21.10 Spomini na Neretvo — 21.50 Dnevnik — 22.05 Športni pregled.

PONEDELJEK, 30. 4.: 17.10 Poročila — 17.15 Glasbena pravljica — 17.30 Katastrofe — 18.00 Dogovarjanje in sporazumevanje — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Pozdrav prazniku — 20.45 Knjiga tovarišev — 21.50 Mozaik kratkega filma — 22.15 Dnevnik.

TOREK, 1. 5.: 8.50 Praznična budnica — 9.20 Poročila — 9.25 Otvoritev muzeja Tomaža Godca — 9.50 Oktet Gallus — 10.20 Najdražji gost — 10.40 Glasbeni premor — 10.50 Slavnostna seja CK ZKJ — 12.30 Prvomajski spored — 15.40 Poročila — 15.45 Veseli tobogan — 16.35 Folklora gora — 17.00 Pisani svet — 17.35 Poročila — 17.40 Letalci velikega neba — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Knjiga tovarišev — 21.05 7+7, zabavno glasbena oddaja — 22.10 Dnevnik.

SREDA, 2. 5.: 14.00 Poročila — 14.05 Pogreb črička, mladinski film — 15.25 Nogomet Poljska : Nizozemska — 17.20 Poročila — 17.25 Od slike do slike — 17.55 Slovenski rock — 18.25 Nikolaj Pirnat — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Zgodilo se je v Marusiji — 21.55 Dnevi slovenske zabavne glasbe 78 — 22.15 Dnevnik.

ČETRTEK, 3. 5.: 8.55 TV v šoli — 16.50 Poročila — 16.55 Gucio in Cezar — 17.05 Opera narave — 17.55 Televizija brez trebuha — 18.35 Obzornik — 18.45 Čarobno sedlo — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.45 Pomagaj si sam — 22.30 Dnevnik.

AVSTRIJA 1

PETEK, 27. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Zvok iz človeške roke — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Film brez naslova — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Krotki ježi ne pikajo — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Nastop svetovno znanih lutk — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Konfrontacija vodij strank: Zvezni kancler dr. Bruno Kreisky kontra zvezni predsednik ÖVP dr. Josef Taus — 21.25 Šport — 22.30 Počakaj, da se stemni — 0.15 Poročila.

SOBOTA, 28. 4.: 15.20 In nebo se k temu smeje — 17.00 Jolly-box — 17.30 Lovilci živali v Afriki — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Dobra volja z glasbo — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Heinz Conrads in njegovi prijatelji — 21.40 Šport — 22.05 Ljudje na trapecu — 23.45 Poročila.

NEDELJA, 29. 4.: 14.00 Mednarodni smuški skoki — 15.00 Avtodirka v Španiji — 17.30 Pinocchio — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Operni vodič — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Pomočnik — 21.45 Šport — 21.55 Nočni izbor — 22.35 Teologija v pogovoru — 23.20 Poročila.

PONEDELJEK, 30. 4.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Angleško gledališča — 10.30 April v Parizu — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Dobri prijatelji — 17.30 Orzowei — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Družina Robinson — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 21.00 Petrocelli — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 1. 5.: 15.20 Zlata bolezen — 16.30 Poziv — 17.40 Pristanek na strehi sveta — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Sedmi kontinent — 18.30 Heinz Rühmann pripoveduje — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Simpl-Revue — 21.00 Michael Heltau „Moji ljudje" — 22.30 Poročila in šport.

SREDA, 2. 5.: 9.00 Tudi pošaliti se je treba — 9.30 Italiano in rosso e blue — 11.00 To je Napoli — 10.30 Pijanost po zlatu — 17.00 Skrivnostni tat — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tony Randall v: Franklin proti Mc Clellan — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Lemminge — 21.55 Poročila in šport.

ČETRTEK, 3. 5.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Izobrazba v podjetju — 10.00 Na poti k združeni Evropi — 10.30 Pokliči me v svetle daljave — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Živalski leksikon — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Lemminge — 21.45 Poročila in šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 27. 4.: 11.55 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 15.25 Svetovno prvenstvo v hokeju na ledu — 18.00 Orientacija — 18.30 V tretjem zaletu — 19.25 Pregled sporeda — 19.30 Večer pesmi — 20.00 Cesarski valček — 20.15 Čudovito potovanje preko Alp — 21.30 Kronika Adamsov — 22.30 Čas v sliki s kulturo in karikaturami tedna — 23.05 Petkov nastop v mednarodnem merilu.

SOBOTA, 28. 4.: 16.00 Mednarodni smuški skoki — 16.45 Service-box — 17.00 Klub regional — 17.55 Vedno ta Miha — 19.30 The Munsters — 20.15 Kdo je ustrelil Kennedyja? — 21.45 Jazz v soboto.

NEDELJA, 29. 4.: 15.20 April v Parizu — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Pregled — 18.00 Brians Song — 19.15 Prizorišče zgodovine: Istambul — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Trič-trač — 21.45 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 30. 4.: 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Cesar Barbarossa — 19.30 Orientacija — 20.00 Hotel v Duke Street — 20.50 Pripombe o gamsih — 21.35 Čas v sliki — 22.05 Možje brez nedelje.

TOREK, 1. 5.: 17.55 Pokliči me v svetle daljave — 19.30 Šmarnice — 20.00 Joe Hill.

SREDA, 2. 5.: 18.00 Francoščina — 18.30 Pregled — 19.00 Izobrazba v podjetju — 19.30 Monstrum v labirintu — 20.00 Margret Dünser predstavlja prominenco — 20.45 Prizorišče svetovne literature — 21.30 Čas v sliki s kulturo.

ČETRTEK, 3. 5.: 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Kaj bi lahko postal? — 20.00 Ariane — Ljubezen popoldne — 22.05 Čas v sliki s kulturo — 22.40 Klub 2.

Športno društvo Šentjanž v Rožu vabi na

PLES

ki bo v soboto 28. aprila 1979 ob 20. uri pri Tišlarju v Šentjanžu.
Igrajo: Fantje izpod Karavank

Prisrčno vabljeni!

OBVEŠČAMO

Od 1. maja naprej je planinska postojanka Slovenskega planinskega društva v Celovcu, „Koča nad Arihovo pečjo" na Bleščeči planini, ob sobotah (popoldne), nedeljah in praznikih spet redno odprta.

Koča ni oskrbovana, pač pa imajo obiskovalci koče možnost, da si sami pripravijo (skuhajo) hrano. Na razpolago je dobro opremljena kuhinja.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu

ŠPORTNI VESTNIK

DOMAČI NOGOMET

Odkar smo zadnjič poročali v našem listu o dogajanjih na domačih nogometnih igriščih v prvem in drugem razredu ter pri mladincih, so slovenski nogometaši SAK oz. Sel odigrali dve koli. Pred 14 dnevi so igrala moštva Slovenskega atletskega kluba takole: mladinci so se pomerili s prvim na lestvici, s celovškim ASK-jem in so telesno in tehnično boljšim nasprotnikom podlegli 0:2. Sigurno zmorejo naši mladinci več, kot so pokazali v tej igri, toda zdelo se je, kot da so imeli pred nasprotnikom preveliko respekta. Moštvo SAK „pod 21" je nastopilo proti Podkrnosu in izgubilo 1:2. Častni gol je dosegel Perč Jurij. Tej tekmi je sledila mogoče najboljša predstava Slovenskega atletskega kluba v letošnjem prvenstvu, saj so odpravili prvo moštvo iz Podkrnosa (tretje mesto na lestvici) kar s 6:0. Gole so dosegli, Zablatnik 2, Golec 2, Hobel in Velik. Selani so igrali z obema ekipama v Ulrichsbergu in obakrat remizirali 1:1. Gol za prvo moštvo je dosegel Tošev ski. Preteklo nedeljo so bili mladinci SAK prosti, prvo in drugo moštvo sta pa gostovali v Št. Pavlu v Labotski dolini.

ŠT. PAVEL „POD 21" — SAK „POD 21" 1:3 (0:1)

Postava SAK: Male; Blajs, Sommeregger, Perč B., Kupper S.; Perč M. (Ogris), Wieser M., Zdovc, Kropivnik (Srienc), Perč J.; Waldhauser.

Za veliko senzacijo so tokrat poskrbeli igralci drugega moštva, ki so premagali prvega na lestvici in poskrbeli s tem za prvi poraz Št. Pavelčanov. Že v prvi minuti je Blajs zastrelil enajstmetrovko, potem ko so podrli Perča. Toda kljub temu so SAK-ovci še naprej bili boljša ekipa in zaigrali so mogoče najboljšo tekmo sezone. Le proti koncu tekme je bilo opaziti, da manjka moštvu kondicija. Odlično je bila organizirana obramba, v kateri sta zelo dobro igrala srednja krilca Sommeregger in Perč Branko. Izredno presenetila sta tudi oba mladinca, ki sta se zelo dobro znašla. Pred polčasom je za SAK povedel z izrednim strelom Waldhauser „Ali", za drugi gol je poskrbel Blajs, ki je s tem izboljšal zastreljeno enajstmetrovko. Nato so tudi Šentpavelčani imeli možnost najostrejše kazni, toda tudi oni je niso izkoristili. Nekaj minut za tem pa so dosegli gol na 1:2, toda nekaj pred koncem je Perč Jurij poskrbel za končno odločitev. Veselje je bilo veliko, kajti ta zmaga je bila prva v spomladanskem delu.

ŠT. PAVEL I — SAK I 1:0 (1:0)

SAK je igral takole: Dodič; Hribar, Lampichler, Woschitz, Pandel; Golec, Jakopič, Fera; Velik, Hobel, Zablatnik.

Že v prvih minutah se je opazilo, da SAK predvsem v obrambi ni igral tako zanesljivo kot v zadnjih igrah, in ta nesigurnost se je pozneje prenesla tudi na ostale igralce. Nasprotnik sicer ni bil premočan, toda kljub temu je vsak napad pomenil nevarnost za Dodičeva vrata. V 13. minuti bi SAK lahko vodil 1:0. Golec je podal idealno pred gol, Velik se je lepo vrgel, zadel žogo z glavo, toda izvrstni golman je ubranil. Nekaj minut za tem vodstvo in hkrati tudi zmagoviti gol Št. Pavla. Desno krilo je prodrlo v šestnajsterec, podalo močno pred gol in tam se je žoga od noge Hribarja odbila v gol. Zares nesrečen zadetek, ki naj bi odločil tekmo. Po tem zadetku so vsi pričakovali generalno ofenzivo SAK, toda splošni vtis je bil takšen, kot da igralci tokrat niso s popolno koncentracijo pri tekmi. Tudi drugi polčas najprej ni prinesel preobrata, toda šele zadnjih trideset minut se je SAK zavedel svojih igralskih kvalitet. Sedaj je šla žoga preko več igralcev in nekajkrat je SAK-ovim navijačem, ki so se v velikem številu podali na tekmo v Labotsko dolino, zastal dih, ko so SAK-ovi igralci imeli priložnost za izenačenje. Toda na ta dan je bilo kot začarano. Žoga ni hotela v gol, povedati pa je tudi treba, da je golman izredno branil. V prvem polčasu je Jakopič poslal žogo na prečko, nato je poskusil Hobel prelisičiti golmana, toda ta je z zadnjimi močmi odbil žogo. V zadnjih desetih minutah je SAK še enkrat ojačil tempo, igralci so prepozno spoznali resničnost in so brez uspeha naletavali nasprotnikov gol. Fera je sam prodrl v šestnajsterec, močno streljal, toda golman je branil. Nato je Velik streljal s polleve strani, golman bi bil brez moči, toda žoga se je zvila okoli prečke. In še možnost prav v zadnji sekundi. Jakopič, specialist za stranske aute, je vrgel žogo daleč pred gol, najvišje je skočil Velik in poslal žogo z močnim udarcem v levi zgornji kot, toda v zadnjem trenutku je golmanu uspelo braniti na zgornjo štango. Velika smola v zadnji minuti, toda sreča slovenskim nogometašem ni bila naklonjena.

Najhujši tekmec Kamen je igral v Rojachu neodločeno 1:1, tako da SAK na lestvici še vedno vodi s točko prednosti in eno tekmo manj. Naslednjo nedeljo ni tekem, 5. ali 6. maja pa bo SAK imel v gosteh šmihel iz Labotske doline. Upamo, da se bo moštvo do takrat spet opomoglo od poraza in da bo zaigralo kot proti Podkrnosu.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje

Krščanska kulturna zveza v Celovcu in Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu pri Pliberku vabita na prvo gostovanje beneških Slovencev na Koroškem, na predstavo drame

Izidorja Predana
EMIGRANT
Režija: Adrijan Rustja

v soboto 5. maja 1979 ob 20. uri v farni dvorani v Šmihlu pri Pliberku.

Gostuje: Beneško gledališče iz Benečije.

Po predstavi bo nastopil mešani pevski zbor „Rečan" iz Benečije.

Številna udeležba bo za naše rojake iz Benečije najlepša dobrodošlica!

SELE — BILČOVS 2:0

V „slovenskem" derbiju 2. razreda so Selani na domačem igrišču v Šajdi zasluženo zmagali proti sosedu na lestvici. Zelo dobro je tokrat igrala obramba, v kateri skoro ni bilo šibke točke. Bilčovščani so sicer imeli nekaj dobrih priložnosti, toda te je ubranil selski vratar Marič. Boljši v zaključku so bili Selani, za katere sta dala gole Oraže Zdravko in Olip Stanko.

SVETOVNO PRVENSTVO V HOKEJU V MOSKVI

Na svetovnem prvenstvu v hokeju v Moskvi Sovjetska zveza letos nima pravega nasprotnika. Po visokih zmagah v finalnih tekmah s Češkoslovaško in Švedsko, so Rusi na lestvici skoro nedosegljivi. Za srebrno in bronasto kolajno se potegujeta Češkoslovaška in Švedska, medtem ko Kanadčani nimajo več izgledov na eno izmed kolajn.

V borbi za obstoj v A skupini se je Finska že rešila, ZRN po vsej verjetnosti tudi, tako da bo odločitev padla med ZDA in Poljsko.